

Analiza polityk oraz sytuacji w regionach partnerskich i w UE

// Komponent 3 //

Wkład wniesiony przez wszystkich
partnerów projektu URMA -
- Partnerstwa miejsko-wiejskie
w obszarach metropolitalnych

Szczecin 2014

Partnerzy projektu URMA

Niniejsza publikacja została przygotowana w ramach projektu INTERREG IVC
URMA – Partnerstwa miejsko-wiejskie w obszarach metropolitalnych
<http://www.urma-project.eu/>

Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
a jego realizacja była możliwa dzięki programowi INTERREG IVC.

Treść niniejszej publikacji odzwierciedla poglądy autora / partnera, a Komisja Europejska i Instytucja Zarządzająca nie ponoszą odpowiedzialności za jakiekolwiek wykorzystanie informacji w niej zawartych.

Opracowane przez Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego
<http://www.rbgp.pl>

Partner Wiodący
Uniwersytet HafenCity w Hamburgu, Wydział Planowania Miejskiego i Regionalnego
<http://www.hcu-hamburg.de>

ISBN 978-83-937147-2-8

Nakład: 300 sztuk

Wydawca: Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego

ANALIZA POLITYK ORAZ SYTUACJI W REGIONACH PARTNERSKICH I W UE (KOMPONENT 3)

Stan na 30.06.2014 r.

Wkład wniesiony przez wszystkich partnerów projektu URMA;

redakcja Andreas Obersteg, Burak Sunay (Uniwersytet HafenCity w Hamburgu, partner wiodący projektu)

WPROWADZENIE

Niniejsza inwentaryzacja stanowi wewnętrzny dokument roboczy projektu URMA. Dokument zawiera przegląd przyjętych polityk na szczeblu UE, w pięciu krajach i odpowiednio siedmiu regionach partnerskich projektu URMA. Dokument skupia się na politykach, wpływających na partnerstwa miejsko-wiejskie w siedmiu regionach partnerskich. Inwentaryzację podzielono na dwie zasadnicze sekcje.

Sekcja 1. Opisuje polityki, strategie, projekty i sieci na szczeblu UE, które powiązane są z tematyką miejsko-wiejską.

Sekcja 2. Opisuje przyjęte polityki i sytuację w regionach partnerskich projektu URMA i poszczególnych krajach. Materiał został opracowany w oparciu o ankietę, na którą odpowiedziały regiony partnerskie. Każda sekcja zaczyna się od pytania zawartego w ankiecie, a następnie zamieszczono podsumowanie i opisy regionów partnerskich. Sekcja 2 podzielona jest na osiem podpunktów:

2.1 Opisuje istniejący **system planowania** w regionach partnerskich i poszczególnych krajach.

2.2 Wymienia **ogólne strategie i polityki**, mające szczególne znaczenie dla rozwoju przestrzennego i planowania regionalnego w regionach partnerskich (strategie i polityki na szczeblu krajowym, regionalnym, lokalnym; na przykład LEADER; w niektórych przypadkach regiony partnerskie posiadają również strategie transgraniczne).

2.3 Wymienia **narzędzia planowania/rozwoju przestrzennego, instrumenty lub strategie wspierające partnerstwa miejsko-wiejskie** lub wspierające innowację poprzez współpracę miejsko-wiejską.

2.4 Opisuje, jaką rolę odgrywa planowanie na szczeblu krajowym/regionalnym w odniesieniu do partnerstw miejsko-wiejskich i role poszczególnych szczebli władz publicznych (krajowego, regionalnego, gminnego, itp.) we wspieraniu tych partnerstw.

2.5 Wymienia **interesariuszy/instytucje**, które działają w sferze partnerstw miejsko-wiejskich. W przypadku regionów partnerskich posiadających większe doświadczenie w tworzeniu partnerstw miejsko-wiejskich opisano również współpracę.

2.6 Wymienia określone obszary działań partnerstw miejsko-wiejskich w regionach partnerskich: a) **pola działań, na których obecnie skupiają się poszczególne regiony partnerskie** i b) **ewentualne przyszłe pola lub tematy współpracy miejsko-wiejskiej** w regionach partnerskich.

2.7 Nazywa **polityki sektorowe wpływające na partnerstwa miejsko-wiejskie** w regionach partnerskich (np. polityki rozwoju gospodarczego, rolnictwa, usług socjalnych, sektora zdrowia, kultury, nauki, edukacji, transportu).

2.8 Wymienia **elementy sprzyjające i przeszkody w zakładaniu partnerstw miejsko-wiejskich** w regionach partnerskich.

SEKCJA 1

POLITYKI, STRATEGIE, PROJEKTY I SIECI NA SZCZEBLU UE POWIĄZANE Z TEMATYKĄ MIEJSKO-WIEJSKĄ.

1.1 Miejsko-wiejska współpraca w europejskich dokumentach rozwoju przestrzennego (EPRP, AT 2007/2020)

Na szczeblu UE pierwszym dokumentem odnoszącym się do potrzeby współpracy miejsko-wiejskiej była Europejska Perspektywa Rozwoju Przestrzennego, EPRP (1999). Podkreślała ona znaczenie policentrycznego rozwoju przestrzennego oraz nowego partnerstwa pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi. Pojawienie się stosunkowo zdecentralizowanej struktury miejskiej umożliwia rozwijanie potencjału na obszarach wiejskich i zmniejszenie różnic w regionach. Ponadto rozwój taki wymaga przezwyciężenia przestarzałego rozdziału pomiędzy miastem a wsią. Zgodnie z EPRP, miasta i wsie należałoby traktować jako przestrzenne podmioty funkcjonalne o zróżnicowanych relacjach i zależnościach, ponieważ tworzą one region i są wzajemnie odpowiedzialne za jego dalszy rozwój.¹

Agenda Terytorialna (2007) i Agenda Terytorialna 2020 (2011) opierają się na celu określonym w EPRP i podkreślają znaczenie rozwoju zrównoważonego i policentrycznego systemu miejskiego oraz nowych partnerstw miejsko-wiejskich². Odnosząc się do Piątego Raportu Spójności Gospodarczej, Społecznej i Terytorialnej, AT 2020 określa politykę spójności jako „kluczową politykę, poprzez którą UE może podjąć wyzwania rozwoju terytorialnego i pomóc uwolnić potencjał na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i ponadnarodowym” (Par. 6). Agenda Terytorialna 2020 określa ramy miejsko-wiejskiej współpracy uznając, że znaczenie regionalnych zależności staje się coraz większe; dlatego też istnieje potrzeba budowania sieci kontaktów, współpracy i integracji pomiędzy regionami w UE na wszystkich szczeblach terytorialnych (Par. 9).

Ponadto, Agenda 2020 podkreśla, że „terytoria o wspólnym potencjale lub wyzwaniach mogą ze sobą współpracować, poszukując wspólnych rozwiązań i wykorzystując wspólny potencjał dzieląc się doświadczeniami” (Par. 12). W specyficznym kontekście miejsko-wiejskiej współpracy, Agenda 2020 potwierdza istnienie zróżnicowanych powiązań pomiędzy terytoriami miejskimi i wiejskimi. Obejmuje to obszary podmiejskie i peryferyjne wiejskie. Z tego względu, zintegrowane zarządzanie i planowanie powinno opierać się na szerokim partnerstwie, w celu uwzględnienia wzajemnych zależności miejsko-wiejskich. Daje się to osiągnąć poprzez wdrażanie miejscowych, specyficznych dla danej lokalizacji strategii. Zgodnie z policentrycznym i zrównoważonym rozwojem, małe i średnie miasta powinny odgrywać istotną rolę w rozwoju obszarów wiejskich. Równocześnie regiony metropolitalne powinny dostrzec ich rolę jako podmiotów odpowiedzialnych za rozwój ich szerszego otoczenia. Na koniec, Agenda 2020 podkreśla znaczenie poprawy dostępności ośrodków miejskich z terenów wiejskich (Par. 29), co zapewnia dostęp do usług i miejsc pracy.

Jeżeli chodzi o współpracę transgraniczną (Hamburg-Jutlandia; Zachodniopomorskie – Brandenburgia / Meklemburgia-Pomorze Przednie) i międzyregionalną współpracę miejsko-wiejską objętą projektem URMA, Agenda 2020 określa, że powyższe typy współpracy terytorialnej odgrywają kluczową rolę we wdrażaniu priorytetów terytorialnych Agendy 2020 (Par. 52).

1.2

Relacje miejsko-wiejskie w innych dokumentach, projektach i inicjatywach

Karta Europejskiego Planowania BARCELONA 2013 "Wizja dla miast i regionów – terytoriów w Europie w XXI w."³

Europejska Karta Planowania Barcelona 2013 opracowana przez Europejską Radę Urbanistów czerpie z Karty Ateńskiej, którą po raz pierwszy opublikowano w 1943 r.

Nowa karta podkreśla, że miasta nie są wyspami dryfującymi w pustej przestrzeni, ale są silnie powiązane ze sobą oraz z ich otoczeniem. Karta promuje wizję Europy, opierającą się na zintegrowanych i powiązanych za sobą miastach i regionach.

Karta uznaje potrzeby społeczności wiejskich i obecnie trwający proces.

Szereg obszarów wiejskich staje się w coraz większym stopniu częścią zaplecza miast (Par. 43), podczas gdy społeczności funkcjonujące w odległych obszarach często borykają się z problemem słabego dostępu do rynku pracy i usług.

Urbanisci świadomi są problemów takich, jak upodabnianie się miast i regionów. Eksurbanizacja (ang. urban sprawl) jest kolejnym zjawiskiem, które należy odwrócić w celu ochrony obszarów wiejskich i przyrodniczych. (Par.16)

Dokument porównuje zalecenia dla urbanistów. Planowanie przestrzenne powinno uwzględniać potrzeby lokalnych społeczności i zasady harmonijnego, zrównoważonego, efektywnego, trwałego rozwoju terytorialnego. Karta odnosi się między innymi do Europejskiej Perspektywy Rozwoju Przestrzennego (EPRP), Karty Lipskiej z 2007 i Deklaracji z Toledo z 2010 (Par.61).

Karta w sposób bezpośredni promuje tworzenie zintegrowanych wizji dla obszarów miejskich i wiejskich, uznaje potrzebę opracowania nowych form partnerstw i zarządzania, które zapewnią odpowiedni dostęp do powszechnych usług publicznych (Par.63).

5. Sprawozdanie dotyczące spójności⁴

Dokument także odnosi się do kwestii relacji miejsko-wiejskich i ich oddziaływania na spójność terytorialną. „Spójność terytorialna oznacza również podjęcie tematyki powiązań miejsko-wiejskich pod względem dostępności do przystępnej pod względem kosztów infrastruktury i usług o odpowiedniej jakości, a także problemów występujących w regionach o wysokiej koncentracji społeczności zmarginalizowanych” (Par.3.1.). Sprawozdanie odnosi się do konieczności i wartości współpracy pomiędzy różnymi szczeblami zarządzania, jako kluczowego czynnika rozwoju lokalnego i regionalnego. Sprawozdanie zawiera również typologię miejsko-wiejską regionów NUTS 3 i liczne dane uwzględniane przez tę typologię.

Wspólna Polityka Rolna WPR⁵

jest fundamentalnym dokumentem odpowiedzialnym za kierunki rozwoju wsi i rolnictwa, a także jedną z najstarszych polityk europejskich. Polityka ta wielokrotnie podlegała zmianom i reformom. Obecnie polityka rolna znajduje się w okresie przejściowym. Poszukuje się nowego podejścia w Komunikacie Komisji skierowanym do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomicznego i Społecznego oraz Komitetu Regionów. WPR 2020: Sprostanie wyzwaniom dotyczącym żywności, zasobów naturalnych i problemów terytorialnych w przyszłości wymaga określenia celów i przesłanek, które powinny być zawarte w przyszłej WPR. Jednym z tych celów jest poprawa konkurencyjności w łańcuchu żywności na szczeblu lokalnym i globalnym. Instytucje UE uznają i kładą nacisk na równoważony rozwój terytorialny poprzez: „umożliwienie decydowania społeczeństwu na szczeblu lokalnym, budowanie potencjału i poprawę warunków lokalnych oraz powiązań pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi”. Rozwinięcie sprzedaży bezpośredniej na rynkach lokalnych jest jednym ze sposobów rozbudowania potencjału i poprawy konkurencyjności sektora rolnictwa.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)⁶

ZIT jest nowym narzędziem wdrażania strategii terytorialnych, które może dodatkowo wesprzeć partnerstwa miejsko-wiejskie i wywrzeć znaczący wpływ na tego rodzaju relacje w nadchodzącym okresie programowania 2014-2020. Ogromną zaletą i wyjątkową jakością tego narzędzia jest możliwość łączenia środków z różnych osi priorytetowych w ramach więcej niż jednego Programu Operacyjnego (przekrojowość). Narzędzie to pasuje do każdego obszaru geograficznego o specyficznych cechach terytorialnych, od specyficznych dzielnic w miastach, borykających z się z wieloma problemami, aż po szczebel miejski, metropolitalny, miejsko-wiejski, subregionalny oraz międzyregionalny. ZIT może być użyte w warunkach transgranicznych, w celu wdrażania zintegrowanych strategii na rzecz rozwoju miast transgranicznych. Jedną z istotnych korzyści wynikających z zastosowania narzędzia jest jego dopasowanie do indywidualnego podejścia do rozwoju w danej lokalizacji. W rezultacie, wykorzystanie tego narzędzia przyczynia się do uwolnienia potencjału, który nie jest jeszcze w pełni wykorzystany na szczeblu lokalnym, gminnym i regionalnym.

Raport ESPON: relacje miejsko-wiejskie w Europie, ESPON 1.1.2⁷

Raport przedstawia końcowe wyniki projektu badawczego prowadzonego w ramach Programu ESPON 2000-2006.

Raport zawiera typologię i charakterystyki obszarów miejsko-wiejskich ze szczególną koncentracją na tle społecznym, wykorzystaniu gruntów oraz realizowanych politykach. Dostarcza szeregu definicji przyczyniających się do lepszego zrozumienia idei miejsko-wiejskich interakcji. „Zakładamy również, że relacje miejsko-wiejskie mogą być definiowane w kategoriach strukturalnych i funkcjonalnych. Miejsko-wiejskie relacje strukturalne determinowane są przez sposób kształtowania środowiska fizycznego, podczas gdy relacje funkcjonalne określane są przez sposób wykorzystania środowiska fizycznego.” (Par.8)

Dokument zawiera również próbę określenia typologii regionów w Europie zgodnie z charakterystyką miejsko-wiejską bazując na stopniu oddziaływania

obszaru miejskiego i stopniu interwencji człowieka. Kolejną ważną kwestią, ujętą w raporcie ESPON, jest eksurbanizacja. Określono, że jednym z głównych czynników przyczyniających się do suburbanizacji jest spekulacja ziemią. Ponadto autorzy raportu próbują znaleźć rozwiązania przeciwdziałające temu negatywnemu zjawisku. Poza koniecznością w większym stopniu rozwijania zasobów mieszkaniowych wewnątrz miast, „należy zidentyfikować i chronić obszary krytyczne, zapewnić infrastrukturę zanim umożliwi się tego typu rozwój i należy zachęcać do rozwoju”. (Par. 18).

Raport przedstawia i analizuje również kilka krajowych przypadków utrzymania powiązań i relacji miejsko-wiejskich.

Zielona Księga w sprawie spójności terytorialnej⁸

Zielona Księga promuje zarządzanie wielopoziomowe i ideę łączenia kilku różnych władz z regionów metropolitalnych (czasami wykraczających poza ich obszary), w celu wspólnego podjęcia kwestii, takich jak rozwój gospodarczy, transport publiczny, dostęp do usług służby zdrowia i wyższych uczelni i obiektów szkoleniowych, a także dbałość o jakość powietrza i gospodarkę odpadami.

Polityka spójności terytorialnej skupia się między innymi na następujących priorytetach rozwoju terytorialnego w UE, które dotyczą również powiązań miejsko-wiejskich:

1. Wzmocnienie policentrycznego rozwoju i innowacji poprzez sieciowanie miast i regionów,
2. Tworzenie nowych form partnerstwa i zarządzania terytorialnego pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi,
3. Promowanie klastrów regionalnych.

Zielona Księga określa również wzajemne zależności pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi oraz skutki tych zależności

„Rzeczywiście, na obszarach wiejskich, które są bardziej odległe od ośrodków miejskich, małe i średnie miejscowości często odgrywają ważniejszą rolę niż mogą sugerować ich rozmiary.

Rola, jaką miejscowości te mogą odgrywać w zapewnieniu dostępu do usług, włączając infrastrukturę niezbędną do inwestowania w dostosowanie

ludności i firm stanowi czynnik kluczowy, pozwalający uniknąć wyludniania się obszarów wiejskich

i zapewniający zachowanie przez te obszary wizerunku miejsc atrakcyjnych do życia” (Par. 2.1.)

1.3. Dodatkowe inicjatywy i projekty koncentrujące się na partnerstwach miejsko-wiejskich

MIASTA REGIONY⁹ Podnoszenie konkurencyjności miast regionów poprzez zintegrowany rozwój miejsko-wiejski

Projekt ten wdrażany jest poprzez INTERREG IVB PROGRAM EUROPA ŚRODKOWA i współfinansowany z EFRR. Realizację projektu rozpoczęto w 2012 r. a zakończenie przewidywane jest w 2014 r.

„Projekt MIASTA REGIONY skupia swoje działania na podnoszeniu i trwałej instytucjonalizacji funkcjonalnej współpracy pomiędzy gminami miejskiego centrum i mniejszymi miastami i miejscowościami zlokalizowanymi na obszarze zaplecza powiązanych ze sobą regionów ponadnarodowych.”

EDORA – Europejskie Możliwości Rozwoju na Obszarach Wiejskich¹⁰

(we współpracy z ESPON)

Realizację projektu EDORA zakończono w 2010 r. Projekt dostarczył znaczący wkład do bazy danych ESPON. W ramach projektu opracowano szereg wskaźników i map włączając mapy typologii różnych obszarów wiejskich w Europie. Projekt przygotował różne alternatywne rozwiązania dla podniesienia konkurencyjności na obszarach wiejskich oraz osiągnięcia spójności na różnych szczeblach. Jednym z głównych obszarów badawczych w ramach projektu były analizy niewykorzystanych szans współpracy pomiędzy miejscowościami na obszarach wiejskich. Analizie poddano szereg studiów przypadku ważnych obszarów wiejskich, które następnie wykorzystano w celu identyfikacji czynników pomyślnego rozwoju.

METREX¹¹

METREX to Sieć Europejskich Regionów i Obszarów Metropolitalnych, integrująca najważniejsze ośrodki, współpracę miast, struktury podmiejskie i regionalne, włączając obszary wiejskie. Sieć

METREX rozpoczęła prace poświęcone partnerstwu miejsko-wiejskiemu w 2010 r. w ramach inicjatywy podjętej przez Hamburg i Amsterdam, wraz z powołaną Grupą Ekspertką Partnerstwa Miejsko-Wiejskiego w Obszarach Metropolitalnych. Grupa opublikowała raport poświęcony dobremu praktykom współpracy miejsko-wiejskiej w 2011 r.: „Relacje miejsko-wiejskie we wpływowych obszarach metropolitalnych”. Grupa Ekspertka zainicjowała również projekt URMA.

EUROCITIES¹²

EUROCITIES jest siecią głównych miast europejskich. W ramach EUROCITIES działa Grupa Robocza ds. Obszarów Metropolitalnych. Koncentruje się na mieście w relacji z otoczeniem i zarządzaniu funkcjonalnymi obszarami miejskimi.

MAIA – Obszary Metropolitalne w Działaniu¹³

MAIA – Obszary Metropolitalne w Działaniu stanowi stadium opracowane wspólnie przez METREX i EUROCITIES. Zawiera szczegółową analizę, bazującą na usystematyzowanych danych z 35 miast europejskich. Jednym z głównych celów jest opisanie i ocena współpracy regionalnej w miejskich obszarach funkcjonalnych. Studium MAIA ma dostarczyć wnioski i zalecenia, które zostaną przedstawione na koniec realizacji projektu.

RURBAN (Partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju miejsko-wiejskiego)¹⁴

RURBAN jest działaniem przygotowawczym zainicjowanym przez Parlament Europejski w 2010 r. i zarządzanym przez Komisję Europejską (DG REGIO). Głównym celem działania jest znalezienie i przeanalizowanie praktycznych przykładów partnerstw terytorialnych, zarówno formalnych i nieformalnych, pomiędzy miejscowościami/

miastami a obszarami wiejskimi. Działanie ma na celu określenie potencjalnej roli partnerstwa miejsko-wiejskiego dla poprawy regionalnego rozwoju społeczno-gospodarczego, zrównoważenia, konkurencyjności i zarządzania regionalnego i promowanie wielopoziomowego zarządzania terytorialnego.

Opracowano dwa studia w ramach inicjatywy RURBAN: studium przygotowawcze „Partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju miejsko-wiejskiego: istniejące dowody”¹⁵ i obszerny raport „Partnerstwa Wiejsko-Miejskie: Zintegrowane podejście do rozwoju gospodarczego”, przeprowadzony przez OECD, obejmujące 11 studiów przypadku z całego świata (włączając Strefę Centralną w Województwie Zachodniopomorskim - partner projektu URMA).

Raport OECD¹⁶ podkreśla, że obszary miejskie i wiejskie w coraz większym stopniu integrują się, a partnerstwa, stymulowane powiązaniami funkcjonalnymi, mogą przynieść korzyści i wspierać osiągnięcie celów rozwojowych. Raport opisuje partnerstwa miejsko-wiejskie jako „mechanizm współpracy, który pozwala zarządzać [przyp. red. funkcjonalnymi] powiązaniami, w celu osiągnięcia wspólnych celów i rozwijania relacji miejsko-wiejskich”. W dokumencie podkreśla się, że powiązania funkcjonalne są kluczowe, przy czym odległość przestrzenna jest ważna, a skala współpracy

powinna być elastyczna.

Raport pokazuje potencjalne korzyści i ryzyka związane z partnerstwami i proponuje strategię budowania efektywnego i zrównoważonego partnerstwa miejsko-wiejskiego. Zalecenia składają się z pięciu strategicznych filarów (Rozdział 6, Tabela 6.1):

- szersze zrozumienie uwarunkowań i powiązań miejskich i wiejskich oraz lepsza integracja,
- podjęcie wyzwań miejsko-miejskich przy zastosowaniu podejścia funkcjonalnego,
- zachęcanie do integracji polityk miejskich i wiejskich poprzez pracę na rzecz wspólnego programu krajowego,
- promowanie środowiska sprzyjającego partnerstwom miejsko-wiejskim,
- wyjaśnianie celów partnerstwa i powiązanych z nimi działań na rzecz uczenia się i zachęcania do uczestnictwa kluczowych aktorów miejskich i wiejskich.

Inicjatywa RURBAN podkreśla znaczenie współpracy międzysektorowej zamiast konkurencji, w szczególności pomiędzy politykami rozwoju rolnictwa i rozwoju regionalnego. Działania takie powinny prowadzić do lepszego i bardziej efektywnego wykorzystania instrumentów finansowych.

SEKCJA 2

POLITYKI I SYTUACJA W REGIONACH PARTNERSKICH PROJEKTU URMA
I REPREZENTOWANYCH KRAJACH2.1 Funkcjonujące systemy planowania w regionach partnerskich
projektu URMA i reprezentowanych krajach**Pytanie:** Opisz funkcjonujący system planowania w regionie i kraju.

(Opis powinien obejmować szczebel krajowy, regionalny i gminny: procedury formalne, planowanie polityczne i administracyjne, struktury nieformalne, odpowiednie instytucje i organizacje oraz ich zaangażowanie/kompetencje)

Podsumowanie:

Kraje reprezentowane w Projekcie URMA posiadają różne systemy polityczne, administracyjne i planistyczne. W polu szarym znajduje się podsumowanie rezultatów Projektu „ESPON 2.3.2 Zarządzanie politykami terytorialnymi i miejskimi od szczebla UE do lokalnego”. Studium określa kategorie struktur państwowych w następujący sposób:

Niemcy: system federalny; Włochy: zregionalizowany w kierunku federalnego; Polska: zregionalizowany unitarny; Holandia: zdecentralizowany unitarny; Bułgaria: scentralizowany unitarny

Niektóre definicje z projektu ESPON służące lepszemu zrozumieniu przedstawia tabela poniżej „Przegląd szczebli planowania w krajach URMA”:

Tradycja urbanistyczna stanowi część koncepcji planowania, która zajmuje się przestrzenią w poszczególnych jednostkach geograficznych, strukturami fizycznymi i przepisami budowlanymi. Kraje przyjmujące tę tradycję nie mają w zwyczaju tworzenia planów przestrzennych na większą skalę, ale jedynie wytyczne. Brak szerszych planów prowadzi do konfliktów planistycznych i trudności w odczytywaniu planów.

Koncepcja planowania zagospodarowania terenu umożliwia władzom zarządzanie opracowywaniem lokalnych planów zagospodarowania przestrzennego w oparciu o koncepcje przeznaczenia gruntów zgodnie z możliwościami i kontrolę w czasie zmian

w wykorzystaniu gruntów. Kraje przyjmujące tę metodę posiadają plany przestrzennego zagospodarowania na poziomie gminnym lub innym poziomie lokalnym. Ponadto, plany na szerszą skalę nie są powszechne. Wszystkie plany podzielono na co najmniej trzy kategorie: infrastruktura, miasto i teren otwarty.

Regionalne podejście gospodarcze polega na zarządzaniu przestrzenią poprzez plany rozwoju regionalnego, które tworzone są na szczeblu regionalnym lub krajowym. W ramach tej koncepcji, plany regionalne rozwiązują kwestię lokalnej infrastruktury w sposób najbardziej efektywny oraz definiują działania w sferze gospodarki i zrównoważonego rozwoju miasta. Głównym celem tej koncepcji jest tworzenie równych szans rozwojowych na wszystkich polach. Kraje przyjmujące regionalne podejście gospodarcze posiadają plany regionalne i krajowe definiujące rolę regionów i plany lokalne będące realizacją planów regionalnych na szczeblu lokalnym.

Podejście kompleksowe zintegrowane rozwiązuje kwestie przestrzenne w ramach hierarchicznego systemu planów przestrzennych na różnych szczeblach. Podejście to uwzględnia szereg oddziaływań na rozwój przestrzenny. Podejście to powiązane jest z wykorzystaniem gruntów i koordynację międzysektorową. Kraje przyjmujące podejście zintegrowane zawsze posiadają hierarchię planów.

PRZEGLĄD SZCZEBLI PLANOWANIA W KRAJACH PARTNERSKICH			
Szczebel lokalny	Szczebel ponadlokalny / sub-regionalny	Szczebel regionalny	Szczebel krajowy
NIEMCY			
Zadanie: Procedury planowania przestrzennego na szczeblu lokalnym są regulowane przez Federalne Prawo Budowlane, ale muszą uwzględniać cele i przepisy przyjęte w poszczególnych planach regionalnych Styl planowania: Planowanie zagospodarowania gruntów/ tradycja urbanistyczna	Zadanie: Federalne Prawo Planowania Przestrzennego reguluje planowanie przestrzenne na szczeblu ponadlokalnym Styl planowania: Kompleksowe zintegrowane podejście Regionalne podejście gospodarcze	Zadanie: Każdy region posiada własny program rozwoju przestrzennego i plan rozwoju regionalnego Styl planowania: Kompleksowe zintegrowane podejście Regionalne podejście gospodarcze	Zadanie: Federalne Prawo Planowania Przestrzennego reguluje planowanie przestrzenne na szczeblu ponadlokalnym. Szczebel państwowy formułuje wytyczne dla planowania przestrzennego, ramy operacyjne rozwoju przestrzennego oraz cele na szczeblu federalnym Styl planowania: Kompleksowe zintegrowane podejście Regionalne podejście gospodarcze
WŁOCHY			
Zadanie: Gminy mają obowiązek opracowania planów zagospodarowania przestrzennego, w celu uregulowania sposobów zagospodarowania gruntów i główne usytuowanie usług publicznych Styl planowania: Planowanie zagospodarowania gruntów/ tradycja urbanistyczna	Zadanie: Prowincje mają obowiązek opracowania terytorialnych planów koordynacji na danym terytorium Styl planowania: Kompleksowe zintegrowane podejście	Zadanie: Regionalne plany terytorialne odgrywają głównie rolę regulacyjną dla polityk na szczeblu prowincji i szczeblu lokalnym oraz określają zasady ochrony środowiska Styl planowania: Kompleksowe zintegrowane podejście Regionalne podejście gospodarcze	Zadanie: Promowanie tradycji urbanistycznej lub lokalne programy rozwoju, zapewnienie ogólnych celów, wytycznych, środków finansowych i innych zachęt dla podmiotów lokalnych Styl planowania: Regionalne podejście gospodarcze

HOLANDIA			
Zadanie: Polityka określona w regionalnych planach przestrzennych jest wprowadzana na szczebel operacyjny przez władze lokalne w formie lokalnych planów zagospodarowania przestrzennego Styl planowania: Kompleksowe zintegrowane podejście Planowanie zagospodarowania gruntów	Zadanie: W 7 obszarach Miasto-Region kwestie gminnego planowania przestrzennego są częściowo koordynowane na skalę miasto-region Styl planowania: Kompleksowe zintegrowane podejście	Zadanie: Prowincje pracują nad Krajową Strategią Planowania poprzez obowiązkowe Regionalnego Planu Przestrzenne Styl planowania: Kompleksowe zintegrowane podejście Planowanie zagospodarowania gruntów	Zadanie: Kluczowe decyzje planistyczne określa Krajowa Strategia Planowania, która zapewnia ramy dla niższych szczebli Styl planowania: Kompleksowe zintegrowane podejście Planowanie zagospodarowania gruntów
POLSKA			
Zadanie: Tworzone są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego Styl planowania: Kompleksowe zintegrowane podejście Planowanie zagospodarowania gruntów / tradycja urbanistyczna	Zadanie: wyłącznie studia i analizy	Zadanie: Obowiązkowe plany rozwoju regionalnego, plany rozwoju przestrzennego i plany dla obszarów metropolitalnych Styl planowania: Kompleksowe zintegrowane podejście Regionalne podejście gospodarcze	Zadanie: tworzenie koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, obejmuje okresowe raporty nt. stanu rozwoju przestrzennego w kraju Styl planowania: Kompleksowe zintegrowane podejście Regionalne podejście gospodarcze
BUŁGARIA			
Zadanie: Opracowanie gminnych planów rozwoju Opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego /tradycja urbanistyczna Styl planowania: Kompleksowe zintegrowane podejście / Planowanie zagospodarowania gruntów	Zadanie: Opracowywanie powiatowych strategii rozwoju i programów planowania przestrzennego Styl planowania: Kompleksowe zintegrowane podejście Planowanie zagospodarowania gruntów tradycja urbanistyczna	Zadanie: opracowanie regionalnych planów rozwoju; Opracowanie regionalnych programów planowania przestrzennego Styl planowania: Kompleksowe zintegrowane podejście	Zadanie: Opracowanie Krajowego Planu Rozwoju stanowi krajowe wytyczne dot. planowania i obejmuje planowanie przestrzenne i planowanie rozwoju społeczno-gospodarczego Styl planowania: Kompleksowe zintegrowane podejście

(Źródło: Projekt ESPON 2.3.2 Zarządzanie politykami terytorialnymi i miejskimi od szczebla UE do szczebla lokalnego. Więcej informacji w języku angielskim: www.espon.eu¹⁷)

Region Hamburga // Niemcy

Podział odpowiedzialności za planowanie przestrzenne w Hamburgu / Metropolitalnym Regionie Hamburga na różnych szczeblach planowania

Szczebel planowania	Odpowiedzialny podmiot polityczny/administracyjny			
Federalne planowanie przestrzenne	Rząd Federalny we współpracy z landami			
Planowanie przestrzenne w landach	Land Schleswig-Holstein	Land Dolna Saksonia	Miasto Hamburg jako land	Land Meklemburgii-Pomorza Przedniego
Planowanie regionalne	Land SH we współpracy z powiatami	Powiaty	Miasto Hamburg jako land	Regionalne stowarzyszenia urbanistów
Planowanie	Gminy i wspólnoty	Gminy i wspólnoty	Miasto Hamburg we współpracy z dzielnicami	Gminy i wspólnoty

(Źródło: HCU, Andreas Obersteg)

Niemiecki system planowania charakteryzuje się ograniczonym wpływem na federalny (krajowy) szczebel planowania, który formułuje wytyczne i tworzy ramy rozwoju przestrzennego na szczeblu federalnym (krajowym), podczas gdy 16 landów (Bundesländer) i gmin (Kommunen) oraz częściowo powiatów (Kreise, Landkreise) odgrywa silną rolę. Landy odpowiedzialne są za planowanie przestrzenne na swoim terenie, a gminy za planowanie zagospodarowania gruntów.

Regionalny szczebel planowania (zgodnie z ESPON: szczeble ponadlokalny / sub-regionalny) pomiędzy planowaniem przestrzennym w landach, a gminnym planowaniem zagospodarowania gruntów zorganizowany jest odmiennie w poszczególnych landach. Regionalne władze planistyczne pomiędzy landem a szczeblem gminnym (np. stowarzyszenia planistyczne) to często słabe lub nieformalne organizacje; wyjątek stanowią niektóre landy, gdzie regionalne władze planistyczne są integralną częścią systemu planowania w landach, np. Bawaria, Meklemburgia-Pomorze Przednie lub Saksonia.

Dlatego też jedyny sformalizowany rozwój (Landesentwicklungs- lub plan regionalny) lub plany zagospodarowania gruntów (Bauleitplan)

opracowywane są przez landy, podlegające im regionalne władze planistyczne lub szczebel gminny.

W Północnych Niemczech / przypadku Hamburga, sformalizowane planowanie regionalne istnieje wyłącznie w regionach, w oparciu o organy administracyjne powiatów w Dolnej Saksonii lub planowanie regionalne (tworzenie klastrow kilku powiatów) w Meklemburgii-Pomorzu Przednim i Schleswigu-Holsteinie. W Bremen i Hamburgu kompleksowe plany rozwoju miast (Flächennutzungsplan) stanowią plany regionalne, nadrzędne w stosunku do innych dokumentów.

Metropolitalny Region Hamburga stanowi przestrzenną strukturę organizacyjną, która zawiera instytucje publiczne w regionie Hamburga, ale pozostaje strukturą całkowicie nieformalną. Funkcjonuje ona jako platforma koordynacji i współpracy zorientowanej na realizację projektów oraz finansowanie inicjatyw regionalnych na szczeblu landów i gmin. Jednym ze strategicznych celów Metropolitalnego Regionu Hamburga jest poprawa współpracy miejsko-wiejskiej w obszarze Metropolitalnego Regionu Hamburga, który obejmuje również obszary wiejskie.

Toskania i Lombardia // Włochy

Rządowa struktura we Włoszech obejmuje cztery szczeble: rząd centralny, regiony (regioni: 20), prowincje (provincie: 103) i gminy (comuni: ponad 8.000). Obecnie dyskutuje się czy w najbliższych latach zlikwidować prowincje; ich kompetencje zostałyby podzielone pomiędzy szczeble regionalny i gminny.

Szczebel krajowy (Regiony Toskanii i Lombardii)

Na szczeblu krajowym, Parlament odpowiada za główne akty prawne, podczas gdy rząd stanowi władzę wykonawczą. Szczebel krajowy – rząd i parlament – zapewniają ogólne wytyczne planowania i określają wskazówki zagospodarowania gruntów poprzez poszczególne akty prawne, z którymi nie są bezpośrednio powiązane żadne instrumenty planistyczne. Instrumenty te mają raczej formę uchwał w sprawie ogólnych wskazujących na ogólne cele w poszczególnych sektorach. Odzwierciedlają one elementy, które w opinii rządu powinny być uwzględnione podczas planowania zagospodarowania gruntów. Wszystkie organy krajowe i lokalne muszą uwzględniać te cele podczas opracowywania własnych instrumentów planistycznych. Szczebel państwowy dostarcza również krajowe plany sektorowe, takie jak plany odnoszące się do infrastruktury, włączając plany transportu (Plano Trasporti), plany rozwoju portów oraz plany i programy dotyczące lokalizacji i rekonwersji elektrowni (Larsson 2006).

Ramy planowania przestrzennego: Szczebel regionalny (Lombardia)

- Regionalny Plan Terytorialny: polityki przestrzenne i cele dla rozwoju i zarządzania całym terytorium regionu,
- Regionalny Plan Krajobrazowy: plan krajobrazowy stanowi część Planu Regionalnego wraz wytycznymi dotyczącymi poprawy/ochrony krajobrazu,
- Regionalna Sieć Ekologiczna: projekt Regionalnej Sieci Ekologicznej Lombardii ma charakter przepisów (wdrażanie regionalnych polityk + specyficzne wskazania regionalne do wdrażania RSE). Jest to regionalny projekt „instytucjonalny” wspierany przez określony „regionalne

rozporządzenie”. RSE wskazuje obszary objęte projektem i określa zasady i wytyczne do wdrażania planów RSE na szczeblu lokalnym (wdrażanie planów, realizacja zasad),

- Regionalna Sieć Obszarów Zielonych (REN) stanowi ogólną politykę/projekt, który obejmuje (koordynuje) wszystkie planistyczne instrumenty, polityki, prawa, wytyczne dotyczące obszarów/wartości przyrodniczych. Na REN składają się projekty, wszystkie parki regionalne i lokalne, instrumenty wdrażania Natury 2000,
- Plan wdrażania: plany wdrażania dla określonych zagadnień i/lub obszarów PTR A Navigli Lombardi (plan kanałów żeglownych); PTR A Montichiari, (obszar lotniska Montichiari); PTR A Valtellina, (plan doliny Valtellina); PTR A Valli Alpine (plan dla obszaru Alp); Plano d'Area Malpensa (plan lotniska Malpensa).

Ramy planowania przestrzennego: szczebel regionalny (Toskania)

- Regionalny plan terytorialny (P.I.T. (Plano di indirizzo territoriale)): polityki i cele przestrzenne dla rozwoju i zarządzania całym obszarem regionu,
- (Regionalny plan krajobrazowy): Regionalny plan krajobrazowy stanowi część regionalnego planu i zawiera przepisy i wytyczne dotyczące poprawy i ochrony krajobrazu. Zostanie ostatecznie przyjęty przed końcem 2014r.,
- Regionalny Plan Rozwoju Portów: Plan ten jest częścią Planu Regionalnego i opisuje porty regionalne oraz określa przepisy i zasady,
- Regionalny Plan Rozwoju Lotnisk: Plan ten stanowi część Planu Regionalnego i opisuje lotniska regionalne oraz określa przepisy i zasady.

Ramy planowania przestrzennego: szczebel prowincji w regionach Toskanii i Lombardii

- Plan Terytorialny Prowincji (PTCP, plano territoriale di coordinamento): Plan ten określa cele i projekty strategiczne dla całej prowincji. Obejmuje całość polityki związanej z kompetencjami prowincji (pod względem rozwoju infrastruktury, produkcji/przemysłu na szczeblu prowincji,

polityki w sferze turystyki, lokalnego systemu transportu publicznego, usług na szczeblu prowincji...). PTCP reguluje następujące kwestie:

1. Polityki w zakresie hydrogeologii i ograniczania/zapobiegania zagrożeniom,
2. Sieć krajobrazową i ekologiczną,
3. Wskazanie strategicznych obszarów rolniczych i określenie wytycznych (obowiązkowe wskazania do planów gminnych).

Ramy planowania przestrzennego: szczebel gminny (Lombardia)

Plany gminne: od 2005 plany gminne w Lombardii określają trzy różne dokumenty:

- Plan gminny – Plan Strategiczny (Documento di Piano): określa polityki i wizję strategiczną dla administracji oraz wskazuje nowe możliwości transformacji (obszary transformacji). Plan obowiązuje przez maksimum 5 lat; nie ma charakteru wiążącego, jeżeli chodzi o zagospodarowanie gruntów.
- Plan gminny – Plan usług (plano dei servizi): narzędzie programowania usług/obiektów: określa działania w sferze usług publicznych niezbędnych na szczeblu gminnym (planowanie przestrzenne, poprawa/zarządzania jakością usług publicznych, program gospodarczy służący zarządzaniu i wdrażaniu). Określone kompetencje w sferze „usług ekologicznych”. Plan nie ma określonych ram czasowych, ma charakter wiążący w kwestii zagospodarowania gruntów.
- Plan gminny – „Zasady” / Plan operacyjny (plano delle regole): Główne kompetencje: zarządzanie istniejącą siecią osadniczą, ochrona historii i dziedzictwa, krajobrazu i polityki/działania w sferze ochrony środowiska, zasady zarządzania obszarami rolniczymi, określone kompetencje w definiowaniu lokalnych obszarów/działań rolniczych, zarządzanie (obszary pod-miejskie). Plan nie ma określonych ram czasowych; ma charakter wiążący w kwestii zagospodarowania gruntów.

Ramy planowania przestrzennego: Szczebel gminny (Toskania)

Plan gminny: od 1995 plan gminny w Regionie Toskanii określają dwa różne dokumenty:

- Plan gminny - Plan strategiczny (Piano Strutturale): określa polityki i wizję strategiczną dla administracji oraz wskazuje nowe możliwości transformacji (obszary transformacji). Plan obowiązuje przez maksimum 20 lat; nie ma charakteru wiążącego w kwestii zagospodarowania gruntów.
- Plan gminny – Plan operacyjny (Regolamento Urbanistico): Główne kompetencje: zarządzanie istniejącą siecią osadniczą, ochrona historii i dziedzictwa, krajobrazu i polityki/działania w sferze ochrony środowiska, zasady zarządzania obszarami rolniczymi, określone kompetencje w definiowaniu lokalnych obszarów/działań rolniczych, zarządzanie (obszary okołomiejskie). Plan obowiązuje przez okres 5 lat; ma charakter wiążący w kwestii zagospodarowania gruntów.

Planowanie rozwoju wsi / ramy programowe: Szczebel regionalny Regionu Lombardii

- Program rozwoju rolnictwa (Programma di Sviluppo Rural) 2007-2013: określa główne polityki i działania (gospodarcze) w sektorze rolnictwa w Regionie Lombardii (zgodnie z politykami europejskimi (wdrażanie WPR). Patrz sekcja 2 opis głównych działań.
- Nowy program rozwoju rolnictwa (Programma di Sviluppo Rural) 2014 – 2020: w opracowaniu.

Planowanie rozwoju wsi / ramy programowe: Szczebel regionalny Regionu Toskanii

- Regionalny Plan Gospodarki Leśnej (2012/2015): określa główne polityki i działania (gospodarcze) w sektorze rolnictwa w Regionie Toskanii (zgodnie z politykami europejskimi (wdrażanie WPR).

Planowanie rozwoju wsi / ramy programowe: Szczebel prowincji w regionie Lombardii

- Program rozwoju rolnictwa: wdrażanie działań europejskich i regionalnych na szczeblu prowincji.

Małopolska i Pomorze Zachodnie // Polska

System planowania w Polsce realizowany jest na trzech szczeblach: krajowym, wojewódzkim i lokalnym.

Szczebel krajowy

Instytucje rządowe odpowiedzialne za koordynację i standaryzację planowania przestrzennego w Polsce: Ministerstwo Rozwoju Regionalnego i Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego odpowiada za aspekty rozwoju na szczeblu krajowym, regionalnym i metropolitalnym, podczas gdy Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej odpowiada za koordynację planowania na szczeblu lokalnym. Obecnie obowiązujące plany zagospodarowania przestrzennego i ustawa z 27 marca 2003 r., wraz z szeregiem przepisów sektorowych, stanowią podstawy prawne, które obejmują również rozporządzenia w sprawie planowania przestrzennego i gminnych planów od szczebla krajowego po szczebel lokalny. Wszystkie plany i studia przestrzenne opracowywane są na podstawie dokumentów strategicznych, wśród których Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, opracowana przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego i przyjęta przez Radę Ministrów, stanowi krytyczny dokument o znaczeniu strategicznym.

Główne kompetencje krajowego szczebla administracji:

- Opracowanie rządowych dokumentów strategicznych określających główne cele rozwoju społecznego i gospodarczego (średnio i długoterminowa strategia)
- Opracowanie Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju
- Studia analityczne, koncepcyjne i programowe dotyczące wybranych aspektów lub obszarów
- Wdrażanie polityki rozwoju przestrzennego kraju
- Centralny rejestr programów rządowych

Opracowanie i analiza raportów okresowych pozwala na określenie stanu rozwoju przestrzennego kraju. Również wojewoda, jako przedstawiciel rządu centralnego w województwie, odpowiada za nadzór prawny nad samorządami województw

i samorządami lokalnymi, oraz za weryfikację, czy plany przestrzenne na szczeblu regionalnym i lokalnym są zgodnie z prawem.

Szczebel regionalny - województwo

Samorząd regionalny, obejmujący Sejmik i Zarząd Województwa na czele z Marszałkiem są odpowiedzialne za planowanie strategiczne i przestrzenne w regionie i przyjmowanie dokumentów planistycznych. Urząd Marszałkowski odpowiada za opracowanie, wdrażanie i monitoring planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Plan pełni funkcje koordynującą i informacyjną, a kompleksowe plany gminne muszą być opracowywane zgodnie z planem regionalnym i spełniać jego przepisy.

Główne kompetencje regionalnego szczebla administracji:

- Opracowanie strategii rozwoju regionalnego (strategia regionalna)
- Opracowanie planu zagospodarowania przestrzennego województwa, włączając plan rozwoju przestrzennego obszaru metropolitalnego
- Analizy i studia, opracowanie koncepcji i programów dla obszarów i problemów planowania przestrzennego
- przeprowadzanie okresowych badań i opracowywanie raportów dotyczących zmian rozwoju przestrzennego

Szczebel lokalny – gmina

Wszystkie gminy (miejskie, miejsko-wiejskie i wiejskie) posiadają specyficzne kompetencje w zakresie rozwoju przestrzennego i planowania. Na szczeblu lokalnym opracowywane są dwa istotne dokumenty planistyczne, które przyjmuje rada gminy: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (kompleksowy plan gminny) i miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (tzw. plan miejscowy). Studia określają długofalową

politykę przestrzenną dla całego terenu gminy i wszystkie gminy mają obowiązek opracowania i przyjęcia takiego dokumentu. Chociaż studium nie stanowi prawa miejscowego, gminy mają obowiązek realizacji zapisów studium, a miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego muszą być zgodne ze studium.

Podstawowym instrumentem polityki planowania przestrzennego jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego (akt prawa miejscowego). Ma on fundamentalne znaczenie dla realizacji decyzji planistycznych. Plan opracowywany jest zwykle dla poszczególnych części terenu gminy i musi uwzględniać wymagania zapisane w zadaniach krajowych i regionalnych oraz musi być zgodny ze studium. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego określają przede wszystkim: granice obszarów o określonym przeznaczeniu, usługi infrastruktury technicznej, warunki zagospodarowania gruntów (wskaźniki kształtowania zabudowy) i wytyczne planowania architektonicznego oraz podział na działki.

W Polsce, województwa opracowują plany zagospodarowania przestrzennego województw, ale gminy posiadają znaczną niezależność planistyczną. W zasadzie, samorządy lokalne muszą uwzględniać zapisy planów wojewódzkich i ich kompetencja w tym zakresie jest słaba. Powiaty, szczebel pośredni pomiędzy wojewódzkim a gminnym, nie opracowują takich planów. Poza planami miejscowymi, miasta opracowują również inne dokumenty strategiczne, które często nie mają charakteru obowiązującego prawa.

Do najważniejszych nieobowiązkowych dokumentów planistycznych należą strategie rozwoju. Łączą one lokalne planowanie rozwoju, w tym program promocji, plan rozwoju kulturalnego, politykę pro-inwestycyjną, politykę mieszkaniową, inwestycje publiczne, programy społeczne i inne. Biorąc pod uwagę dobrowolny charakter tych dokumentów, mają one istotne znaczenie dla władz lokalnych miast i są często zmieniane lub opracowywane od nowa po wyborach lokalnych.

Polska boryka się z paradoksem planistycznym. Chociaż strategie, plany i wizje rozwoju przestrzennego

w Polsce, wraz z mechanizmami koordynacji, są opracowane w formie pisemnej ich oddziaływanie jest ograniczone.

Podobnie jak w większości państw Europy Środkowej, odpowiedzialność za polityki na szczeblu centralnym, które wpływają na obszary miejskie rozdzielone są pomiędzy różne szczeble administracji. Oznacza to, że horyzontalna koordynacja na poziomie rządu centralnego ma krytyczne znaczenie.

W Polsce toczy się mocno zawansowana dyskusja na temat obszarów miejskich i funkcjonalnych, zarówno na szczeblu krajowym i regionalnym.

Lokalna konkurencja pomiędzy jednostkami administracji w poszczególnych obszarach funkcjonalnych może okazać się bezproduktywna. Podobnie jak w innych krajach decentralizujących swoje administracje, zdolność koordynacji na szczeblach lokalnym i regionalnym w Polsce wymaga znacznych starań i konieczne są efektywne mechanizmy koordynacji pomiędzy szczeblami zarządzania.

Koordynacja na szczeblu lokalnym w celu zarządzania inicjatywami rozwoju miast i rozwoju gospodarczego jest w praktyce trudna do osiągnięcia. Brak wiążącej polityki planowania przestrzennego na szczeblu krajowym osłabia wysiłki na rzecz integracji planowania na szczeblu gminnym pomiędzy poszczególnymi sektorami. Kolejną trudność stanowi harmonizacja i koordynacja planowania i polityki gmin w tym samym obszarze funkcjonalnym lub pomiędzy gminami i regionami. Obecna ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym zapewnia ramy służące opracowaniu planów przestrzennych na szczeblu gminnym oraz ich koordynacji z planem zagospodarowania przestrzennego województwa. Jednakże ustawa nie wymaga ani nie zapewnia zachęt dla gmin położonych w tym samym obszarze funkcjonalnym do koordynowania planowania przestrzennego. Tym samym brak koordynacji planów przestrzennych utrudnia rozwój gospodarczy, usługi publiczne i planowanie w sferze mieszkalnictwa.

Bardziej szczegółowe informacje na temat systemu planowania w Polsce można znaleźć na stronach: http://commin.org/upload/Polska/PL_Planning_System_in_English.pdf

Region Twente // Holandia

Holandia określana jest jako „zdecentralizowane państwo unitarne”. Fakt, że organy samorządów lokalnych mają konstytucyjnie zagwarantowaną autonomię powoduje, że Holandia jest państwem zdecentralizowanym. Jednocześnie jest państwem unitarnym, ponieważ istnieją przepisy, które uniemożliwiają organom niższego szczebla podejmowanie działań, które są sprzeczne z politykami wyższego szczebla władzy. Wyższy szczebel nie może generalnie dyktować działań szczeblowi niższemu, ale często szczebel wyższy może odmówić zatwierdzenia planowanych działań lub unieważnić działania. Do organów mających znaczenie w sferze planowania przestrzennego należą: rząd centralny, prowincje i gminy. Na wszystkich trzech szczeblach znajduje się organ, składający się z przedstawicieli wybieranych w wyborach bezpośrednich.

- na szczeblu krajowym “Tweede Kamer” (niższa izba parlamentu);
- na szczeblu prowincji “Provinciale Staten” (rada prowincji);
- na szczeblu gminnym “Gemeenteraad” (rada gminy).

Na szczeblu krajowym Eerste Kamer (wyższa izba parlamentu), która jest wybierana przez rady prowincji, tzn. pośrednio, dokonuje akceptacji decyzji planistycznych podejmowanych na tym szczeblu.

Region Pleven // Bułgaria

Zgodnie z Konstytucją i prawodawstwem, terytorium Republiki Bułgarii podzielone jest na gminy i okręgi. Obecnie działa 28 okręgów administracyjnych (Oblast; NUTS 3) i 264 gmin (LAU 1).

Okręg (NUTS 3) jest terytorialną jednostką administracyjną, podlegającą polityce regionalnej i wdrażającą politykę rządu oraz zapewniającą spójność interesów krajowych i lokalnych. Za zarządzanie na tym obszarze odpowiada gubernator, wspierany przez swoich zastępców i administrację regionalną. Gubernator wybierany jest przez Radę Ministrów. Gubernator jest wyłącznym organem wykonawczym w regionie, a jego kompetencje określa ustawa o administracji oraz ponad 100 innych aktów prawnych.

Na wszystkich trzech szczeblach działa organ nie wybierany w wyborach, a posiadający władze wykonawczą. Należą do nich:

- na szczeblu krajowym Gabinet, składający się z ministrów i sekretarzy stanu, w niektórych sprawach „Kroon” (Korona), składająca się z ministrów i króla;
- na szczeblu prowincji „Commissaris der Koninigin” (Komisarz Królowej), mianowany przez Koronę;
- na szczeblu gminnym „Burgemeester” (burmistrz), również mianowany przez Koronę (władza wykonawcza burmistrza jest jednak ograniczona).

Prowincje posiadają sformalizowane platformy współpracy z gminami; Borne i Enschede znajdują się w prowincji Overijssel. Prowincja Overijssel dzieli się na trzy regiony: Borne i Enschede znajdują się w regionie Twente (Larsson 2006).

Obok tych trzech szczebli planowania występują inne wybierane samorządy, zarządy gospodarki wodnej dla zlewni głównych rzek; w Regionie Twente działają dwa zarządy gospodarki wodnej, Regge i Dinkel oraz Rhine i Ijssel. Każdy ze szczebli realizuje planowanie przestrzenne na poziomie indywidualnym.

Gmina (LAU 1) jest podstawową jednostką administracji terytorialnej zarządzanej przez samorząd lokalny. Gmina jest podmiotem prawnym posiadającym własny budżet i prawo własności, które jest wykorzystywane z korzyścią dla gminy. Organem władzy w gminie jest rada. Władzę wykonawczą w gminie sprawuje burmistrz.

Definicja obszaru wiejskiego: ustawodawstwo Republiki Bułgarii określa obszar wiejski jako „gminę na terytorium, gdzie nie ma miasta, o liczbie mieszkańców przekraczającej 30,000 osób i gęstości zaludnienia poniżej 150 mieszkańców na kilometr kwadratowy.” Zgodnie z tą definicją, 231 z 264 gmin w Bułgarii sklasyfikowanych jest jako gminy wiejskie.

Zarządzanie rozwojem regionalnym (w skrócie)

Rada Ministrów przyjmuje Krajowy Plan Rozwoju, Koncepcję Przestrzennego Rozwoju Kraju oraz Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego zgodnie z propozycją Ministra Rozwoju Regionalnego i Prac Publicznych;

Minister Rozwoju Regionalnego i Prac Publicznych realizuje politykę państwa w sferze rozwoju regionalnego. Przygotowuje projekty dwóch istotnych dokumentów strategicznych na szczeblu krajowym: Strategię Rozwoju Regionalnego Kraju i Koncepcję Przestrzennego Rozwoju Kraju. W regionach planistycznych NUTS 2, powołano Rady Rozwoju Regionalnego w celu realizacji polityki rozwoju regionalny na danym obszarze. Regiony Planistyczne NUTS 2 nie reprezentują administracyjnych jednostek terytorialnych i ich działalność regulowana jest ustawą o rozwoju regionalnym.

Gubernator odpowiada za opracowanie Strategii Rozwoju Regionalnego i Regionalnego programu rozwoju przestrzennego na danym obszarze, koordynuje i nadzoruje wdrażanie Strategii Rozwoju Regionalnego i Regionalnego programu rozwoju przestrzennego, wspiera gminy w regionie w sferze wdrażania wytycznych dotyczących celów i priorytetów gminnych planów rozwoju, pomaga w opracowaniu projektów zgodnie z założonymi celami i priorytetami Strategii Rozwoju Regionalnego i Gminnych Planów Rozwoju, nawiązuje współpracę z innymi regionami w kraju i za granicą w celu realizacji wspólnych działań na rzecz osiągnięcia celów regionalnego rozwoju i współpracy.

Rady Rozwoju Regionalnego tworzone są w każdym z okręgów – przewodniczącym jest gubernator, a członkami burmistrzowie gmin z danego obszaru, przedstawiciel rady z każdej z gmin, oddelegowani przedstawiciele struktur regionalnych organizacji pracodawców i pracowników na szczeblu krajowym.

Burmistrz odpowiada za opracowanie gminnych planów rozwoju oraz koncepcji rozwoju przestrzennego w gminie i przedstawia je do dyskusji i przyjęcia przez Radę; oraz zarządza, organizuje i monitoruje wdrażanie planu;

Rada gminy – omawia i przyjmuje gminny plan

rozwoju proponowany przez burmistrza oraz koncepcję rozwoju przestrzennego gminy; zatwierdza roczne raporty z monitoringu wdrażania gminnego planu rozwoju na wniosek burmistrza. Burmistrzowie małych miejscowości (wsi) muszą być obecni na spotkaniach Rady Miasta – ponieważ dają one możliwość prowadzenia dialogu pomiędzy administracją gminną w mieście a wsiami, w celu rozwiązania lokalnych problemów.

Zarządzanie planowaniem przestrzennym

Rada Ministrów – określa główne wytyczne i zasady polityki planowania przestrzennego i podejmuje decyzje dotyczące finansowania określonych działań w sferze planowania przestrzennego.

Minister Rozwoju Regionalnego i Prac Publicznych – zarządza wdrażaniem polityki państwa w dziedzinie planowania przestrzennego, koordynuje działania władz wykonawczych na szczeblu centralnym i lokalnym, władz lokalnych i lokalnej administracji; prowadzi celowe zarządzanie i sprawuje nadzór na wszystkich działaniami w sferze planowania przestrzennego. Minister Rozwoju Regionalnego i Prac Publicznych wyznacza Krajową Radę Planowania Przestrzennego i Polityki Regionalnej i organizuje jej pracę.

Gubernator wdraża politykę państwa w dziedzinie planowania przestrzennego w regionie. W zależności od celów rozwojowych i zadań szczebla regionalnego i międzygminnego – gubernator może powołać regionalną radę ekspertów ds. rozwoju przestrzennego i organizować jej działalność na rzecz realizacji funkcji przydzielonych mu na mocy ustawy. Członkowie Rady Regionalnej wybierani są w zależności od charakteru danego projektu.

Rady gminne i burmistrzowie, w ramach przydzielonych im kompetencji, określają politykę i realizują działania na rzecz rozwoju przestrzennego gmin. Burmistrz powołuje organ ekspercki ds. planowania przestrzennego i organizuje jego działalność. Ogólne plany rozwoju przestrzennego stanowią podstawę planowania przestrzennego w gminie, jej części lub w poszczególnych osiedlach. Opracowanie szczegółowych planów rozwoju przestrzennego jest konieczne jako podstawa do realizacji określonych inwestycji.

2.2

Strategie i polityki istotne z punktu widzenia rozwoju przestrzennego i planowania regionalnego w regionach partnerskich

Pytanie: Proszę wymienić ogólne strategie i polityki, które mają szczególne znaczenie dla rozwoju przestrzennego i planowania regionalnego w twoim regionie (strategie i polityki na szczeblu krajowym, regionalnym, lokalnym; na przykład LEADER; jeżeli właściwe, również strategie transgraniczne).

Podsumowanie:

Występują interesujące różnice pomiędzy planami i strategiami w regionach partnerskich i w poszczególnych krajach:

W Niemczech, ponieważ każdy land posiada własny system planowania, Metropolitalny Region Hamburga, który składa się z części czterech landów, zapewnia ramy strategiczne na szczeblu regionalnym wykraczające poza granice landów.

W Holandii realizowane jest raczej zintegrowane podejście, podczas gdy w innych regionach partnerskich bardziej widoczne jest znaczenie planów tematycznych i specjalistycznych.

Włoski system planowania stara się integrować różne polityki wyrażane w poszczególnych planach, np. Toskania próbuje integrować różne tematy na regionalnym szczeblu planowania w ramach strategii. W Toskanii, kwalifikowanie regionu jako miasta policentrycznego – włączając miasta i obszary wiejskie pomiędzy nimi – stanowi główną koncepcję wyrażoną w planie regionalnym.

W Lombardii, Plan Regionalny określa cele dla

całego terytorium regionu oraz szczegółowe cele dla systemów terytorialnych (główne systemy rzeczne; systemy jezior; Mediolan i system metropolitalny; system planowania na obszarach wiejskich; system obszarów górskich).

W Zachodniopomorskim i Małopolsce opracowywane są subregionalne programy rozwoju. Subregiony mogą obejmować obszary miejskie i wiejskie.

W Polsce istnieje szereg większych strategii rozwoju. Na przykład dla Polski zachodniej i południowej, a każda ze strategii obejmuje kilka województw. Strategie uwzględniają aspekty miejsko-wiejskie, a także transgraniczne.

W regionie Twente istnieje szereg strategii rozwoju przestrzennego dla różnych części regionu lub różnych tematów. Wszystkie strategie wyposażono w precyzyjny program lub harmonogram wdrażania.

W północno-zachodniej Bułgarii opracowuje się strategię rozwoju dla kilku okręgów (oblast). Strategie te wdrażane są za pomocą instrumentu ZIT.

Potencjalne powiązania współpracy miejsko-wiejskiej Inicjatywa UE-LEADER i rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS)

Jeżeli chodzi o specyficzne przykłady rozwoju regionalnego w Europie, Lokalne Grupy Działania LEADER¹⁸ mogą posłużyć za rozwiązanie modelowe dla wdrażania partnerstwa miejsko-wiejskiego. LGD to grupy, w których podmioty lokalne/regionalne, takie jak przedstawiciele władz lokalnych, przedsiębiorcy i organizacje pozarządowe uzyskują nowe kompetencje w zakresie realizacji propozycji wspólnego rozwoju regionalnego. Decyzje

podejmowane są na szczeblu lokalnym, przez komitety i organy sterujące, często w wyniku konsultacji społecznych. Pomimo, że LGD są często inicjowane odgórnie, podmioty lokalne/regionalne przejmują partnerstwa i budowane jest poczucie lokalnej własności (por. Moseley 2002: 93-95¹⁹). Teren działania LGD obejmuje często obszar wiejski z małym i średniej wielkości miastem i odzwierciedla szereg relacji funkcjonalnych związanych z dostępem do

rynku pracy lub usług. Jeżeli chodzi o powiązania miejsko-wiejskie, granice są często nieprecyzyjne i zmieniają się po przystąpieniu władz lokalnych do LGD. Działanie poza granicami administracyjnymi jest typową cechą współpracy miejsko-wiejskiej i podejścia LEADER. W obu inicjatywach ważną rolę odgrywa również aspekt innowacji. Liczne działania LEADER uwzględniają już powiązania miejsko-wiejskie przez wdrażanie projektów w dziedzinie turystyki, takich jak ochrona dziedzictwa kulturowego lub projektowanie nowych ścieżek rowerowych. Biorąc pod uwagę wyzwania związane ze zmianami demograficznymi i rosnącymi kosztami energii, współpraca pomiędzy grupami działania LEADER a partnerami z małych i średniej wielkości miast na rzecz trwałego partnerstwa wiejsko-miejskiego będzie stawiała się koniecznością w nadchodzących latach.

Rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS) stanowi nowy instrument w kolejnym okresie programowania UE, który powinien sprzyjać bardziej zintegrowanemu rozwojowi terytorialnemu i dlatego też może być stosowany w kontekście współpracy miejsko-wiejskiej. Pod wieloma względami, przypomina on zasadniczą charakterystykę podejścia LEADER. RLKS ma na celu zachęcanie do podejmowania oddolnych inicjatyw lokalnych na rzecz określonych obszarów subregionalnych, które następnie wdrażane są przez społeczność lokalną w formie partnerstwa publiczno-prywatnego. Ponadto, rozwój RLKS powinien opierać się na subregionalnych, wielosektorowych strategiach obejmujących mniejsze obszary funkcjonalne. Interesariusze niepubliczni powinni odgrywać ważną rolę w RLKS (BBSR/DV 2012: 62²⁰).

Region Hamburga // Niemcy

Obszar Metropolitalnego Regionu Hamburga obejmuje cztery landy (Miasto Hamburg, Dolną Saksonie, Schleswig-Holstein, Meklemburgię Pomorze Przednie), które posiadają własne strategie i polityki.

Miasto Hamburg:

- „Miasto Wzrostu” (Wachsende Stadt). W ramach poprzedniej koncepcji polityki poszukiwano koncentracji i wsparcia na rzecz rozwoju gospodarczego i wzrostu liczby mieszkańców w granicach miasta. Obecnie nie jest to już oficjalna strategia, ale jej idee nadal są realizowane.
- Koncepcja przestrzenna (Räumliches Leitbild) opisuje miejskie obszary peryferyjne w granicach miasta jako potencjalne strefy wzrostu.
- Obie koncepcje koncentrują się na obszarze Miasta Hamburga.

Dolna Saksonia:

- Landes-Raumordnungsprogramm Niedersachsen 2008. Plan rozwoju przestrzennego landu.
- Regionalne Plany w Dolnej Saksonii: każdy powiat (Landkreis) opracowuje własne plany.

Schleswig-Holstein:

- Landesentwicklungsplan Schleswig-Holstein 2010. Plan rozwoju przestrzennego landu.
- Plany regionalne w poszczególnych regionach każdy składający się z kilku powiatów landu Schleswig-Holstein. Plany opracowywane są przez land, negocjowane ze szczyblem gminnym i zawierają raczej ogólne stwierdzenia.
- Koncepcje rozwoju powiatów: każdy powiat posiada Kreisentwicklungskonzept KEK, określający bardziej szczegółowo możliwości rozwoju powiatu.
- Regionalne Koncepcje Rozwoju (Regionales Entwicklungskonzept): Koncepcje dotyczą obszarów wzdłuż autostrad przebiegających przez land Schleswig-Holstein. Koncepcje opisują możliwości przyszłego rozwoju i bardziej konkretne projekty. Ich obszar wykracza poza granice powiatu.

Meklemburgia Pomorze Przednie:

- Landes-Raumordnungsprogramm Niedersachsen 2008. Plan rozwoju przestrzennego landu.
- Regionalne Plany w Meklemburgii Pomorza Przednim opracowywane są przez regionalne

stowarzyszenia urbanistów. Stowarzyszenia składają się z przedstawicieli kilku powiatów/miast i opracowują wspólne plany regionalne.

Metropolitalny Region Hamburga:

W roku 2000 przedstawiono „Koncepcję Rozwoju Regionalnego 2000“, co stanowiło zobowiązanie regionu do 01.01.2006, włączając umowę administracyjną, która określała środki finansowe i strategię umiędzynarodowienia.

Cele tego innowacyjnego rozwiązania były następujące:

- koncentracja na głównych zadaniach („rozwijanie mocnych stron”),
- wyraźniej określona międzynarodowa orientacja regionu,
- włączenie władz lokalnych w ramach jednej organizacji,
- profesjonalizacja współpracy w ramach komitetów, oraz
- bardziej intensywna integracja interesariuszy społecznych – podobnie jak obecnie interesariuszy gospodarczych.

Toskania // Włochy

Plan Regionalny (Plano di indirizzo territoriale PIT)²¹

Zasady Planu Regionalnego:

Zrównoważenie (środowiskowe, społeczne i gospodarcze);

Poprawa konkurencyjności subregionów Toskanii (waloryzacja lokalnego kontekstu i określonych mocnych stron); zrównoważenie terytorium regionu poprzez zmniejszenie różnic wewnątrz regionu i rozwijanie atutów terytorium przy jednoczesnym niwelowaniu słabych stron. Ochrona i rozszerzanie zasobów Toskanii, oznaczające szereg czynników środowiskowych, krajobrazowych, ekonomicznych, kulturowych i społecznych, które stanowią aktywa regionu, i które należy chronić i rozwijać, a także czynników prorozwojowych.

Plan Regionalny określa 3 strategie/działania (metaobiettivi):

1. Integracja i zakwalifikowanie Toskanii jako „policentrycznego miasta”.
 - Zwiększenie atrakcyjności „Miasta Toskania” poprzez nowoczesne i dynamiczne środki budowania środowiska miejskiego.
 - Wyposażenie „Miasta Toskania” w możliwości zapewnienia zakwaterowania i budowania jakości kształcenia wyższego i badań.
 - Rozwijanie mobilności wewnątrz i międzyregionalnej.

- Podnoszenie jakości „Miasta Toskania”.
 - Uruchomienie „Miasta Toskania” jako środka zarządzania na skalę regionalną.
2. Rozwijanie i konsolidacje obecności „przemysłu” w Toskanii.
 3. Zachowanie wartości zasobów terytorialnych Toskanii.
 - Ochrona zasobów Toskanii.
 - Ochrona wartości dziedzictwa wybrzeża Toskanii.

Dalsze plany:

- Regionalny plan rozwoju portów (Masterplan dei porti)²²
- Regionalny plan rozwoju lotnisk (Masterplan degli aeroporti)²³
- Regionalny plan rozwoju krajobrazu (Plano paesaggistico)²⁴
- Rolniczy park niziny Florentine (Integrazione del PIT – Parco agricolo della piana)²⁵
- Regionalny plan rozwoju rolnictwa i leśnictwa (2012-2015)²⁶

Więcej informacji w języku włoskim:

<http://www.regione.toscana.it>

Lombardia // Włochy

Plan Regionalny²⁷

Zasady Planu Regionalnego:

Zrównoważenie (środowiskowe, społeczne i gospodarcze);

Poprawa konkurencyjności subregionów Lombardii (waloryzacja lokalnego kontekstu i specyficznych mocnych stron); zrównoważenie terytorium regionu poprzez ograniczenie regionalnych różnic i rozwijanie atutów terytorium przy jedno czesnym redukowaniu słabych stron. Ochrona i rozwijanie zasobów Lombardii, w szczególności czynników środowiskowych, krajobrazowych, gospodarczych, kulturowych i społecznych, które stanowią aktywa regionu i które należy zachować i rozwijać wraz z czynnikami prorozwojowymi.

Plan Regionalny określa 24 cele dla całego regionu oraz cele szczegółowe dla poszczególnych systemów terytorialnych (systemy głównych rzek, system jezior, Mediolan i system metropolitalny, system terenów wiejskich, system terytorium górskiego...).

Plan regionalny określa "strategiczną infrastrukturę", która odpowiada za mobilność w regionie; regionalną sieć ekologiczną i projekt zielonego systemu; sieć technologiczną i zaopatrzeniową.

Regionalny plan krajobrazowy

Regionalny plan krajobrazowy (RPK) również określa zasady planowania przestrzennego. Wytyczne koncentrują się na ochronie i poprawie krajobrazu. Wytyczne RPK są związane z:

- Ochroną i poprawą obszarów przyrodniczych
- Wartościami kulturowymi, historycznymi i architektonicznymi (historyczne centra miast, przenikanie wartości wiejskich i kulturowych...)
- Krajobrazy kultury i tradycji (specyficzne wytyczne dla różnych krajobrazów wiejskich w regionie Lombardii)
- Ograniczenie przekształcania infrastruktury miejskiej, technologicznej i mobilności

Regionalny Plan Wdrażania Navigli

Regionalny Plan Wdrażania (koncentruje się na specyficznym kontekście terytorialnym)

Plan określa strategię dla obszarów otaczających Kanały Navigli (Naviglio Grande, Naviglio Pavese). Główne strategię to:

- Poprawa żeglowności (turystyka) Kanału Navigli
- Ochrona krajobrazu o wartości historycznej i krajobrazu (miejskiego i wiejskiego) w pasie kanału Navigli
- Wytyczne dotyczące odbudowy historycznej infrastruktury hydrologicznej i budynków (szczegółowe)
- Poprawa funkcji turystycznej i wypoczynkowej obszaru (specyficzny projekt dotyczy sieci ścieżek rowerowych na szczeblu regionalnym)
- Rozwijanie partnerstwa wiejsko-miejskiego (produkcja wiejska i wiejskie wartości/usługi): Navigli stanowi fizyczne połączenie pomiędzy systemami wiejskim i miejskim w Lombardii. Proponowane działania są głównie związane z inwentaryzacją zasobów (krajobrazu wiejskiego i systemu rolniczego).

Program Rozwoju Rolnictwa (2007-2013)²⁸

Główne działania:

- Oś 1: Poprawa konkurencyjności sektora rolnictwa i leśnictwa
- Oś 2: Poprawa środowiska i krajobrazu
- Oś 3: Jakość życia na obszarach wiejskich i dywersyfikacja gospodarki wiejskiej
- Oś 4: Leader

Więcej informacji w języku włoskim:

<http://www.regione.lombardia.it>

Plan regionalny (plano territoriale di coordinamento provinciale)

Instrument planistyczny na poziomie regionu Mediolanu (zatwierdzony w sierpniu 2013 r.) określa:

- Polityki i wytyczne dotyczące krajobrazu i środowiska
- Identyfikuje (i zawiera wytyczne) strategiczne obszary rolnicze na szczeblu prowincji
- Definiuje "strategiczne ramy mobilności" (w odniesieniu do kompetencji prowincji: usługi lokalnego transportu publicznego, system dróg regionalnych...)
- Terytorialne węzły (pod względem funkcji publicznych i miejskich).

Lokalny plan strategiczny

Plan Strategiczny „città di città”: jest to plan nieinstytucjonalny opracowany wspólnie przez Provincję Mediolan, gminy w obszarze metropolitalnym Mediolanu oraz Politechniki Mediolańskiej. Plan strategiczny określa różne systemy terytorialne i podsumowuje główną charakterystykę (mocne

i słabe strony) oraz zjawiska krytyczne. Plan strategiczny koncentruje się na strategiach społecznych i ekonomicznych mających na celu zrównoważony i trwały rozwój Metropolitalnego Obszaru Mediolanu (funkcje miejskie, usługi publiczne, sieć mobilności, węzły...).

Województwo Małopolskie // Polska

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020^{29 30}

10 strategicznych programów powiązanych ze Strategią Rozwoju i koncentrujących się na określonych dziedzinach:

- kapitał intelektualny i rynek pracy
- Regionalna Strategia Innowacji³¹
- dziedzictwo, wypoczynek i rekreacja
- transport i komunikacja
- obszary wiejskie
- ochrona środowiska
- opieka zdrowotna
- integracja społeczna
- marketing terytorialny
- współpraca regionalna

Subregionalny program rozwoju

Subregionalny Program Rozwoju (SPR), opracowany przez samorząd województwa ma na celu określenie ram indywidualnych ścieżek rozwoju

w pięciu subregionach Małopolski: Tarnowski, Sądecki, Podhalański, Metropolitalny Obszar Krakowa i Zachodnia Małopolska. Programy Rozwoju dla różnych obszarów w regionie uwzględniają wyjątkowy charakter subregionu, potencjał i specyficzne potrzeby ludności zgodnie z Regionalną Strategią Rozwoju Małopolski na lata 2011-2020.

Istotne znaczenie w tworzeniu podprogramów mają subregionalne konferencje – spotkania kluczowych partnerów społecznych i gospodarczych z samorządem województwa oraz samorządami lokalnymi. Głównym celem tych spotkań jest omówienie najważniejszych projektów, które należy uzgodnić na szczeblu subregionalnym i wspierać ich realizację w przyszłości z Programu Regionalnego 2014-2020, finansowanego ze środków europejskich.

Strategia Rozwoju Polski Południowej

Wspólny program współpracy pomiędzy Województwem Małopolskim a Górnym Śląskiem (Województwo Śląskie)

Pomorze Zachodnie // Polska

Krajowa Strategia Rozwoju 2020 (przyjęta we wrześniu 2012 r.)³²

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (przyjęta w grudniu 2011 r.)³³

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, miasta, obszary wiejskie (przyjęta w lipcu 2010 r.)³⁴

Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego 2020 (przyjęta w czerwcu 2010 r.)³⁵

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego (przyjęty

w październiku 2010 r.)³⁶

Strategia Rozwoju Polski Zachodniej (Strategia Rozwoju Zachodniej Polski)³⁷

W województwie funkcjonuje szereg strategii i programów sektorowych, które są istotne dla rozwoju przestrzennego i praktyki urbanistycznej, jednakże najważniejsze polityki wymieniono powyżej.

Inne strategie na szczeblu lokalnym/regionalnym:

- Transgraniczna koncepcja działań i rozwoju Euroregionu POMERANIA na lata 2007 – 2013 (EHK)

- Regionalna Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich

Programy Sektorowe na szczeblu krajowym:

- Program Operacyjny RYBY

Obecnie realizowane projekty współpracy transgranicznej:

- TRMS – Transgraniczny Obszar Metropolitalny Szczecina – szczebel regionalny

- IPPON – międzyregionalny projekt dla zachodniej części Polski, we współpracy z Ministerstwem Rozwoju Regionalnego

Oba projekty prowadzone są przez Regionalne Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego.

Więcej informacji w języku angielskim:

<http://www.mrr.gov.pl/english/>

Region Twente // Holandia

- Obrzeża miast: wizja rozwoju przestrzennego i społeczno-gospodarczego obrzeży miast w Regionie Twente, wraz z programem wdrażania.³⁸
- Twentse kracht: wizja rozwoju Regionu Twente, wraz z programem wdrażania i biurem wdrażania programu.³⁹
- Ontwikkelings- en uitvoeringsagenda Netwerkstad Twente (Program Rozwoju / Wdrażania Sieci Miasta Twente): program rozwoju

i wdrażania dla miast w Regionie Twente.

- Program Euregio Interreg V-A⁴⁰
- Omgevingsvisie provincie Overijssel (Wizja Środowiskowa Prowincji Overijssel): jest to dokument planowania przestrzennego na szczeblu strategicznym; dokument ma moc wiążącą, plany przestrzenne gmin muszą spełniać warunki określone w dokumencie Omgevingsvisie⁴¹

Region Pleven // Bułgaria

Region opracowuje szereg dokumentów uzasadniających potrzebę osiągnięcia spójności pomiędzy rozwojem przestrzennym a planowaniem regionalnym. W październiku 2012 r., dokonano nowelizacji ustawy o rozwoju regionalnym i rozwoju przestrzennym, w celu poprawy i optymalizacji relacji pomiędzy planowaniem regionalnym i miejskim. Powiązanie pomiędzy planowaniem regionalnym i przestrzennym w gminach jest uwzględniane w planach odbudowy i rozwoju miast.

W odniesieniu do planowania strategicznego rozwoju regionalnego, system dokumentów strategicznych obejmuje:

- Szczebel krajowy: Krajowy Plan Rozwoju, Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2012-2022
- Szczebel NUTS II: Regionalne plany rozwoju 2014 -2020;
- Szczebel NUTS III (Region): Regionalne strategie rozwoju 2014-2020;

- Szczebel LAU 1 (Gmina): Gminne plany rozwoju 2014-2020.

W odniesieniu do planowania strategicznego rozwoju regionalnego, system dokumentów strategicznych obejmuje:

- Szczebel krajowy – Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju
- Szczebel NUTS II – Regionalny program rozwoju przestrzennego
- Szczebel NUTS III (Region): Regionalny program rozwoju przestrzennego w regionach
- Szczebel LAU 1 (Gmina) – Koncepcja rozwoju przestrzennego gmin

Proces opracowania i wdrażania tych dokumentów opiera się na współpracy pomiędzy samorządami odpowiedzialnymi za rozwój regionalny, partnerami gospodarczymi, społecznymi i społeczeństwem obywatelskim.

2.3 Planowanie przestrzenne / narzędzia, instrumenty lub strategie wspierające partnerstwa miejsko-wiejskie lub innowację poprzez współpracę miejsko-wiejską

Pytanie: Czy występują narzędzia planowania przestrzennego/rozwoju, instrumenty lub strategie wspierające partnerstwa miejsko-wiejskie lub wspierające innowacje poprzez współpracę miejsko-wiejską? Jeżeli tak, proszę oszacować/ocenić ich efektywność i jeżeli to możliwe dostarczyć dokumenty, które potwierdzają takie szacunki/ocenę.

Podsumowanie:

W Hamburgu, toczy się proces dostosowania „tradycyjnych” narzędzi rozwoju przestrzennego/terytorialnego do podejścia miejsko-wiejskiego. Poza tradycyjnymi narzędziami, do użycia wchodzi nowe narzędzia, takie jak fundusze lub tymczasowe projekty. Toczy się również debata na temat efektywnych instrumentów, które wspierałyby rozwój miejsko-wiejski.

W Lombardii, parki obejmujące swoim terytorium kilka gmin są wykorzystywane do ochrony i walerizacji krajobrazu. Ponadto środki kompensacyjne pozyskiwane są z projektów budowlanych, w celu ich wykorzystania na realizację projektów ochrony lasów, przyrody i promowania ekologii.

W Polsce, Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 określa obowiązek wyznaczenia obszarów funkcjonalnych. W ramach Regionalnych Planów Zagospodarowania Przestrzennego określone są poszczególne obszary funkcjonalne. Fakt ten

i niezbędna współpraca w ramach planów sektorowych (gospodarka odpadami, gospodarka wodna) intensyfikują działania międzygminne. Działania takie wspierane są w różnej formie współpracy promowanej przez UE i mogą sprzyjać partnerstwom miejsko-wiejskim.

Region Twente korzysta z dobrych praktyk wypracowanych w ramach projektów i oferuje narzędzia do rozwijania dalszej współpracy. Na podstawie konkretnych projektów region Twente opracowuje strategię w dziedzinie regionalnego cyklu żywności. W Bułgarii, prawo określa szereg form współpracy na szczeblu gminnym i regionalnym. Jak dotąd w regionie Pleven współpracę podjęły jedynie bezpośrednio sąsiadujące ze sobą gminy. Rozszerzenie tej współpracy w dziedzinie planowania przestrzennego i określonych tematów może być wyzwaniem na przyszłość.

Region Hamburga // Niemcy

W regionie toczy się proces dostosowania „tradycyjnych” narzędzi rozwoju przestrzennego/terytorialnego do podejścia miejsko-wiejskiego.

Metropolitalny Region Hamburga

Metropolitalny Region Hamburga posiada narzędzia służące finansowaniu różnorodnych projektów rozwoju regionalnego. Tradycyjnie finansowanie koncentrowało się na projektach infrastrukturalnych, ale obecnie jest bardziej otwarte na różnorodne inicjatywy współpracy, studia, sieciowanie i koordynację. Tak zwane projekty strategiczne finansowane są na poziomie 80/90%. Przykładowe

obszary projektów tego typu to regionalny cykl żywności (Aus der Region – für die Region/Z region – dla regionu), krajobraz kulturowy (Kulturlandschaften), zmiany demograficzne i krajobraz morski dolnej Łaby.

W odniesieniu do tematyki miejsko-wiejskiej, która jest elementem innowacyjnym, w większości dokumentów występują luki, a jedynie niektóre z nich podjęły tę kwestię wskazując, że jest ona istotna dla regionów metropolitalnych lub rozwoju regionalnego. W przypadku Metropolitalnego Regionu Hamburga, zbudowano tak zwane ramy

strategiczne (Strategischer Handlungsrahmen) dla współpracy regionalnej w roku 2011 stwierdzając, że powiązania wiejsko-miejskie należałoby zintensyfikować i nadać priorytet projektom na tym poziomie. Wspomina się również, że należy budować lepsze partnerstwo pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi, jeżeli chodzi o inwestycje infrastrukturalne, rynek pracy, nieruchomości i turystykę, itp., w celu podniesienia świadomości problemów występujących na obszarach wiejskich (Deklaracja z Bad Bevensen, 04/2010). Podczas dokonywania zmian w regionalnych strategiach rozwoju uwzględniono europejskie dokumenty takie jak Agenda Terytorialna (ATUE).

MORO Północ / Projekt Partnerstwa Północnego PPN

Kolejnym narzędziem jest proces i projekt zorientowany na budowanie Partnerstwa Północnego PPN: od 2007, poza tworzeniem Metropolitalnego Regionu Hamburga, realizowany jest projekt partnerstwa i jest on ściśle powiązany ze strukturą organizacyjną w północnej części Niemiec. Partnerstwo działa nieformalnie i opiera się na sieciach projektów. Po zaproszeniu do składania propozycji projektów w 2008 r. wystosowanym przez

Federalny Instytut Badań w Dziedzinie Budownictwa, Urbanizacji i Rozwoju Przestrzennego (BBSR) w ramach Projektu Demonstracyjnego Planowania Przestrzennego (MORO) i wdrażania dodatkowego instrumentu finansowego (w oparciu o środki landu) powstało szereg długotrwałych sieci projektów. Niewielka liczba nowych projektów podejmuje temat współpracy miejsko-wiejskiej, np. wspieranie poprawy transportu publicznego pomiędzy miastami a ich zapleczem wiejskim lub regionalne badania potencjałów istniejącej współpracy na obszarach wiejskich. Promowanie wykorzystania regionalnych produktów rolniczych pod hasłem „Z regionu – dla regionu” jest kolejnym toczącym się projektem na obszarach wiejskich, przynoszącym korzyści regionom i budującym świadomość społeczną.

Oba narzędzia mają swoje zalety i wady dyskutowane w ramach debaty na temat korzystnych instrumentów, które umożliwiają wspieranie rozwoju miejsko-wiejskiego. Środki/finanse wspierające działania zawsze są pożądane, podobnie jak ramy organizacyjne na rzecz koordynacji i dyskusje na ten temat. Dlatego też podejście to wydaje się być korzystne, chociaż pojawiają się liczne sygnały powielania działań i ukrytych konfliktów, a także znużenia podczas niekiedy nudnych sesji budowania powiązań sieciowych.

Toskania // Włochy

Region Toskanii podchodzi do i analizuje partnerstwo miejsko-wiejskie stosując dwa narzędzia planowania/rozwoju przestrzennego: Regionalny Plan Terytorialny (P.I.T. - Piano di indirizzo territoriale) i Regionalny Program Rozwoju (P.R.S. - Programma regionalne di sviluppo). Kolejny dokument to Plan Rozwoju Wsi (P.S.R. - Piano di sviluppo rural) który jest planem sektorowym dla obszarów wiejskich.

P.I.T. i P.R.S. stanowią narzędzia programowe, które nie mają bezpośredniego wpływu na wdrażanie. System planowania regionu Toskanii powoduje, że gminy wdrażają własne dyrektywy.

P.I.T. opisuje policentryczne miasto Toskania (system miejski) i obszary wiejskie. Oba systemy są w znacznym stopniu zintegrowane i uzupełniają się. P.R.S. jest regionalnym programem rozwoju. Wyraża prognozy dla regionu i prognozy wyrażone w PIT poprzez P.T.R.R. (regionalne projekty terytorialne). Jednym z nich jest projekt Parco della Piana.

Specyficzne kwestie dotyczące obszarów wiejskich podejmowane są w planie sektorowym P.S.R. (plano di sviluppo rural), który zapewnia wsparcie dla wsi.

Lombardia // Włochy

PLIS - Lokalny park o zasięgu ponadgminnym

Region Lombardii wprowadził Parchi Locali di Interesse Sovracomunale – PLIS (Lokalny park o zasięgu ponadgminnym). PLIS zarządzany jest przez zaangażowane gminy. Parki znajdują się na obszarach wiejskich i mają za zadanie poprawę i ochronę gruntów rolnych i waloryzację krajobrazu oraz lokalnej produkcji rolnej. Proces tworzenia PLIS obejmuje również władze prowincji. PLIS rozróżnia następujące użytkowanie gruntów naturalne, ekologiczne i rolnicze (urbanizacja nie może być ujęta). Na obszarze PLIS można lokalizować wyłącznie budynki związane z rolnictwem (w tym domy mieszkalne rolników). W celu zapewnienia nowych gruntów rozwojowych/urbanizacyjnych na terenie PLIS, gmina musi uruchomić procedurę zmiany granic lokalnego parku (lokalna umowa pomiędzy gminami/prowincją). W 2010 r., liczba parków PLIS wynosiła: 86 zarejestrowanych i 4 w roku rejestracji (otwarty proces rejestracji) (formularz danych DOSSIER PLIS, 2010).⁴²

Polityki kompensacyjne (wykorzystanie gruntów rolniczych)

Regionalne prawo nr 12/2005 wprowadza „narzędzie ekonomiczne” wdrażania polityki kompensacyjnej. W szczególności art. 43, punkt 2bis (wprowadzony prawem nr 4 z 2008 r., integracja z LR 12/05) stwierdza „Interwencję w postaci nowych obiektów, które ograniczają powierzchnię uprawną [Istniejąca powierzchnia uprawna – Aree Agricole di Fatto – formalnie zidentyfikowana przez Region Lombardii] podlegają procentowemu wzrostowi opłat budowlanych określanych przez gminy”. Opłata ta może wahać się od 1,5% do maksymalnie 5%. W ten sposób zebrane środki muszą być przeznaczane na wdrażanie działań w sferze leśnictwa na obszarach istotnych z punktu widzenia ekologii i rozszerzenie obszarów naturalnych.

W celu wdrożenia wyżej wymienionych działań, Region Lombardii utworzył fundusz regionalny wyposażony przez środki regionalne i dochody pochodzące ze wzrostu opłat budowlanych pochodzących z określonych projektów. Zarząd regionu określa wytyczne dotyczące wdrażania kompensacji.

Województwo Małopolskie // Polska

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa

Obecnie opracowywany jest Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego. Opracowanie dokumentu jest obowiązkowe we wszystkich województwach w Polsce i jego treść jest regulowana przez stosowne ustawy. Obecnie taki plan musi również zawierać osobny plan dla obszarów metropolitalnych/funkcjonalnych. Dlatego też może być traktowany jako narzędzie wspierania podejścia zintegrowanego do terytorium składającego się z obszarów wiejskich i miejskich. Ponadto, dzięki uczestnictwu w projekcie URMA, plan ten zawierać będzie sformułowania podkreślające znaczenie partnerstwa wiejsko-miejskiego i zachęty do tworzenia tego typu relacji.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Koncepcja określa obowiązek wskazania stref funkcjonalnych, które definiuje się jako „obszary o odobnej geograficznej (społeczno-gospodarczej i przestrzennej) charakterystyce”. Z tej perspektywy, krajowa polityka rozwoju przestrzennego obejmuje terytorium całego kraju, a jej cele i narzędzia są zróżnicowane w zależności od specyfiki obszarów funkcjonalnych, do których podchodzi się wykorzystując ich geograficzny potencjał na rzecz realizacji celów rozwojowych kraju. Jedynie niektóre z obszarów funkcjonalnych określonych w KPZK można sklasyfikować jako tradycyjnie rozumiane „obszary problemowe”.

Zbiór obszarów funkcjonalnych jest otwarty – liczba i zasięg geograficzny takich obszarów zależy od celu, który ma służyć realizacji założeń KPZK

2030. Wyróżnia się 4 kategorie obszarów funkcjonalnych (OF):

- Definiowane w odniesieniu do całego systemu osadniczego, delimitowane w oparciu o stopień urbanizacji, obejmujące obszary miejskie – główne miasta i ich strefy funkcjonalne – oraz funkcjonalne obszary wiejskie.
- Delimitowane w oparciu o typ potencjału rozwojowego związanego z występowaniem określonych zjawisk rozwoju przestrzennego i uwarunkowań polityki rozwojowej w skali makroregionalnej.
- Delimitowane w oparciu o możliwości występowania konfliktów przestrzennych związanych z metodą wykorzystania potencjału środowiskowego i kulturowego.
- Wymagające restrukturyzacji i rozwijania nowych funkcji przy użyciu instrumentów polityki regionalnej. Są to obszary, w których doszło do nagromadzenia problemów społeczno-gospodarczych, co stanowi barierę w osiągnięciu spójności przestrzennej kraju. Zauważalny jest wyraźny rozdział pomiędzy funkcjonalnymi obszarami miejskimi i wiejskimi. Jedynie obszary metropolitalne łączą obie kategorie obszarów.

Funkcjonalny obszar miejski (FOM) to przestrzenie ciągły system osadniczy, składający się z osobnych jednostek pod względem administracyjnym. Obejmuje on kompaktowy obszar miejski wraz funkcjonalnie powiązaną strefą zurbanizowaną. Tego typu obszary administracyjne mogą obejmować gminy miejskie, gminy wiejskie i miejsko-wiejskie (gmina jest podstawową jednostką podziału administracyjnego Polski na najniższym szczeblu.)

Funkcjonalny obszar miejski może dzielić się na cztery podtypy: wojewódzki (włączając obszar metropolitalny), regionalny, sub-regionalny i środki lokalne.

Poza funkcjonalnymi obszarami miejskimi (które mogą obejmować jednostki administracyjne sklasyfikowane jako obszary wiejskie), KPZK 2030 wyróżnia dwa typy funkcjonalnych obszarów wiejskich:

- zlokalizowanych w pobliżu miasta oraz
- wymagających wsparcia na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego.

Obszary wiejskie uczestniczące w procesach rozwojowych w kraju podlegają funkcjonalnej integracji z najważniejszym ośrodkami miejskimi. Obszary te charakteryzują się:

- umiejscowieniem w obszarze silnego oddziaływania głównych ośrodków miejskich lub ośrodków w pobliżu głównych ośrodków miejskich (poza zurbanizowaną strefą podmiejską),
- specjalizacją, wynikającą z bliskości miast i/ lub zatrudnienia w sektorach nierolniczych (przemysł, budownictwo, turystyka, rekreacja – drugie domy mieszkańców miast, leśnictwo, uzupełniająca administracja i inne usługi publiczne),
- dostęp do zatrudnienia w ośrodkach miejskich (migracja wahadłowa),
- zwykle dobrą lub przeciętną dostępnością do podstawowych usług publicznych,
- względnie dobrymi powiązaniami transportowymi z usługami wyższego rzędu zlokalizowanymi w centrach miast,
- względnie dobrym potencjałem rolniczym wykorzystywanym w celach rynkowych oraz zapewnienia miejsc pracy w usługach związanych z rolnictwem (co ma na celu wzmocnienie aspektów komercyjnych i efektywności).

Obszary wiejskie wymagające wsparcia dla rozwoju to obszary, dla których czas dojazdu przekracza 90 minut, a sieć małych miast i miejscowości jest słabo rozwinięta (Wschodnia Polska) lub w których istniejące ośrodki miejskie utraciły swoją wcześniejszą ważną funkcję gospodarczą (np. Pomorze Środkowe, Północne Mazury, lokalizacje w centralnej Polsce). Obszary tego typu obecnie w niewielkim stopniu, jeżeli w ogóle, uczestniczą w procesach rozwojowych w kraju. Obszary te oferują niskopłatne miejsca pracy w rolnictwie lub sektorze publicznym (podstawowe usługi w administracji, edukacji, służbie zdrowia, itp.) i uzupełniające miejsca pracy w innych sferach gospodarki, które dodatkowo zagrożone są sezonowością (turystyka) lub likwidacją, gdy sytuacja na rynku jest zła. Znaczny odsetek mieszkańców tych obszarów pozostaje biernych zawodowo ze względu na zniekształconą strukturę demograficzną (migracja zarobkowa), co wynika, między innymi, z braku alternatywnych źródeł dochodów (ukryte strukturalne bezrobocie na wsi).

Pomorze Zachodnie // Polska

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego jest obecnie w opracowaniu. Opracowanie tego dokumentu jest obowiązkowe we wszystkich województwach w Polsce i jego treść jest regulowana ustawodawstwem krajowym. Obecnie plan ten musi zawierać również osobny plan dla obszarów metropolitalnych/funkcjonalnych. Dlatego też może być on traktowany jako narzędzie wspierające zintegrowane podejście do terytorium składającego się zarówno z obszarów wiejskich i miejskich. Ponadto ze względu na uczestnictwo w Projekcie URMA plan zawierać będzie stwierdzenia podkreślające znaczenie partnerstwa miejsko-wiejskiego i zachęcać będzie do nawiązywanie tego typu relacji.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Określa obowiązki wskazania stref funkcjonalnych w Polsce. Jednakże konkretne wyznaczenie stref pozostawiono województwom.

Instrument LEADER

„Plan gospodarki odpadami w województwie zachodniopomorskim 2012-2017”

Kolejnym aktem prawnym, który pośrednio inicjuje i wspiera budowanie relacji pomiędzy różnymi jednostkami administracyjnymi jest krajowa ustawa o gospodarce odpadami: nowy Plan gospodarki odpadami w województwie zachodniopomorskim 2012-2017 określa cztery obszary gospodarki odpadami w całym województwie. Każdy z tych obszarów składa się z kilku miejskich i wiejskich jednostek administracyjnych. Gminy często współpracują ze sobą w oparciu o umowy (gminy same przewożą swoje odpady do zakładów utylizacji znajdujących się w sąsiedniej gminie).

Istnieją również inne dokumenty, które pośrednio przyczyniają się do wzrostu współpracy pomiędzy miastem i obszarami wiejskimi, ponieważ odnoszą się do terenów wykraczających poza jedną jednostkę terytorialną. Są to między innymi plany ochrony i zachowania cennych obszarów przyrodniczych,

takich jak parki narodowe lub parki krajobrazowe. Szczeciński Obszar Metropolitalny jest szczególnie bogaty w obszary Natura 2000. Opracowywane są plany ochrony (Natura 2000) i plany parków krajobrazowych (zatwierdzane przez Sejmik). Plany ochrony opracowywane są przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska (szczebel regionalny) i zatwierdzane przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska (szczebel krajowy). W rzeczywistości wszystkie inicjatywy i przedsięwzięcia na dużą skalę wymagają wspólnego zaangażowania kilku jednostek terytorialnych.

Europejska Współpraca Terytorialna

Kolejnym narzędziem w regionie, przyczyniającym się do jego rozwoju jest Europejska Współpraca Terytorialna (EWT) wspierana przez władze regionalne. EWT wdrażana jest poprzez różnego typu programy:

- współpraca transgraniczna (np. Program Południowego Bałtyku),
- współpraca ponadnarodowa (Region Morza Bałtyckiego, Europa Środkowa),
- współpraca międzyregionalna (Interreg IVc).

Program Operacyjny „Polska – Niemcy” w ramach Celu Europejskiej Współpracy Terytorialnej, współfinansowany jest przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) (w okresie 2007-2013). Program zakłada wsparcie na rzecz gmin z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) w następujących województwach położonych wzdłuż granicy polsko-niemieckiej:

- Zachodniopomorskie w Polsce;
- Meklemburgia Pomorze Przednie i Brandenburgia w Niemczech.

Ten Program Operacyjny dostarcza wsparcia Wspólnotowego dziesięciu nadgranicznym obszarom NUTS III, oraz trzem przyległym obszarom NUTS III. Program wpisuje się w ramy określone w ramach Celu Europejskiej Współpracy Terytorialnej i dysponuje budżetem około 156 milionów euro. Finansowanie Wspólnotowe z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego wynosi blisko 133 miliony euro. Program ma przyczynić się do

sprawiedliwego i zrównoważonego rozwoju obszaru transgranicznego poprzez wzmocnienie powiązań pomiędzy obywatelami, firmami i instytucjami.

Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej (EUWT) między innymi wspiera i promuje współpracę transgraniczną na rzecz harmonijnego rozwoju regionalnego i umacnia spójność w wielu dziedzinach.

Bardzo ważnym narzędziem wspierającym ideę współpracy w obszarze jest Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego. Nie jest to jedynie sposób praktycznej realizacji strategii regionalnej, ale również wdrożenia priorytetów wynikających z regionalnej polityki UE. W Polsce funkcjonuje 16 regionalnych programów

operacyjnych w poszczególnych województwach. Program opiera się na 8 osiach priorytetowych (na przykład oś 6 dedykowana jest rozwojowi funkcji metropolitalnych w Szczecińskim Obszarze Metropolitalnym i jedynie projekty zlokalizowane w tym obszarze mogą być rozważane). Obszar metropolitalny znajduje się w wyjątkowej sytuacji, ponieważ główne miasto znajduje się tuż przy granicy z Republiką Federalną Niemiec. Z tego powodu jednym z priorytetów projektu rozwoju Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego (SOM) jest poprawa dostępności do głównego miasta za pośrednictwem kolei metropolitalnej. Wyróżnić można dwie skale: 1) oddziaływanie transgranicznego głównego miasta; 2) lokalne otoczenie głównego miasta.

Region Twente // Holandia

Dla obszarów podmiejskich miast w regionie Twente, Uniwersytet Nauk Stosowanych Saxion opracował skrzynkę narzędziową na rzecz rozwoju przestrzennego i gospodarczego obszarów podmiejskich w ramach projektu SURF Interreg IVB. Region Twente opracował również przestrzenną i polityczną wizję rolnictwa miejskiego, aby zwrócić większą uwagę między innymi na żywność i jej produkcję.

Polityki i strategii współpraca miast i obszarów wiejskich nadal są we wczesnej fazie rozwoju. Tereny podmiejskie są jednym z obszarów objętych opracowywaną Środowiskową Wizją Prowincji Overijssel. Poprzez projekty takie jak SURF i URMA oraz nową wizję Twente Force, temat ten umieszczono w programie i będzie dalej rozwijany.

Region Pleven // Bułgaria

Głównym narzędziem planowania strategicznego na szczeblu regionalnym jest Regionalna Strategia Rozwoju Regionu Pleven 2014-2020. Ten strategiczny dokument zachęca do tworzenia partnerstw pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi. Podczas opracowywania regionalnej strategii wzięto pod uwagę warunki niezbędne do zastosowania zasady partnerstwa, otwartości i przejrzystości.

Regionalny program rozwoju przestrzennego

Regionalny program rozwoju przestrzennego obszaru regionu (NUTS 3 Level) określa strategię rozwoju przestrzennego dla regionu oraz jego powiązania pomiędzy innymi obszarami a regionem na poziomie NUTS 2 (włączając kilka okręgów) i obszarami przyległymi w kraju i krajach sąsiednich. Regionalny plan rozwoju przestrzennego odzwierciedla zapisy strategii sektorowych na poziomie regionalnym

w sferze transportu, energetyki, gospodarki, turystyki, środowiska, edukacji, opieki zdrowotnej, itp. i wyznacza średniookresowe perspektywy i cele.

Regionalna Rada Rozwoju

Regionalna Rada Rozwoju została powołana na mocy art. 22 ustawy o rozwoju regionalnym. Zgodnie z ustawą, Regionalna Rada Rozwoju wspiera wdrażanie polityki państwa w zakresie rozwoju regionalnego w odpowiednich regionach.

Regionalna Rada Ekspertów ds. Planowania Przestrzennego

Zgodnie z art. 4 ustawy o planowaniu przestrzennym, Regionalny Menadżer wdraża politykę państwa w sferze planowania przestrzennego na danym terenie. W zależności od celów rozwojowych i znaczenia zadań regionalnych i międzyregionalnych,

gubernator może powołać regionalną radę ekspertów ds. rozwoju przestrzennego i organizować jej działalność w celu realizacji funkcji określonej ustawą. Członkowie rady ekspertów są wybierani odpowiednio do charakteru danego projektu. Zgodnie z art. 145 ustawy, projekty techniczne lub inwestycyjne są koordynowane i zatwierdzane przez głównego architekta gmina. Należy zauważyć, że projekty techniczne i inwestycyjne w sferze infrastruktury technicznej mogą obejmować więcej niż jedną gminę i wówczas stanowią projekty o znaczeniu regionalnym, które zatwierdzane są przez gubernatora.

Współpraca gminna

Bułgarskie przepisy stwarzają kolejną możliwość współpracy w ramach przepisów ustawy o samorządzie i administracji lokalnej. Zgodnie z rozdziałem 8 „Współpraca gminna”, gminy mogą współpracować na danym obszarze z podmiotami prawnymi i fizycznymi oraz tworzyć stowarzyszenia, poprzez które realizują wspólne cele i podzlecać działania w ramach ich kompetencji. Podstawowe zasady realizacji współpracy międzygminnej są następujące: dobrowolny charakter i wspólny interes, aktywny wybór, elastyczność i dynamika, przejrzystość i odpowiedzialność. Współpraca międzygminna opiera się na zawieranych umowach zatwierdzanych przez rady gmin. Umowa o współpracy określa: strony, zakres i przedmiot, cel współpracy, oraz formy współpracy, takie jak wdrażanie określonego projektu lub działalność non-profit angażująca dwie

lub więcej gmin, lub powołanie podmiotu posiadającego osobowość prawną, której zyski dzielone są pomiędzy jedną lub więcej gmin, podmiotów prawnych i/lub osób.

Ocena efektywności:

Wyżej wymienione struktury wskazują, że Bułgaria posiada narzędzia rozwoju i wdrażania partnerstw. Jednakże, w praktyce, ich efektywność jest ograniczona. Na przykład, generalnie panuje opinia, że funkcje Rady Rozwoju Regionalnego mają charakter raczej formalny. Zgodnie z analitycznym raportem „wzmacnianie funkcji koordynującej rad rozwoju regionalnego”, rady regionalne zajmują się ograniczoną liczbą zagadnień i ich funkcje ograniczają się zasadniczo do przyjmowania strategii regionalnych i nie mogą one decydować we wszystkich sprawach związanych z rozwojem danego obszaru. Do poprawy partnerstwa na szczeblu regionalnym przyczynia się zdolność do tworzenia stałych komisji w ramach Rad Rozwoju Okręgu, do działalności których można angażować różnych interesariuszy. Niestety, rady rozwoju regionalnego nie wykorzystują tej możliwości.

Jeżeli chodzi o możliwość „współpracy międzygminnej”, określonej ustawą o samorządzie i administracji lokalnej – Pleven nie otrzymało informacji o oficjalnym podpisaniu umów o współpracy. Jak zauważono poniżej, partnerstwo wynika głównie z potrzeb ponadgminnych wymagających interwencji dwóch sąsiadujących gmin.

2.4

Rola planowania na szczeblu krajowym/regionalnym w odniesieniu do partnerstw miejsko-wiejskich. Rola różnych szczebli władz publicznych (krajowych, regionalnych, gminnych, itd.) we wspieraniu partnerstw miejsko-wiejskich

Pytanie: Jaką rolę odgrywa planowanie na szczeblu krajowym/regionalnym w odniesieniu do partnerstw miejsko-wiejskich? Jaka jest rola różnych szczebli władzy publicznej (krajowego, regionalnego, gminnego) we wspieraniu tego rodzaju partnerstw?

Podsumowanie:

Niemcy wykorzystują projekty demonstracyjne planowania przestrzennego (proces MORO) na szczeblu krajowym do wspierania partnerstw miejsko-wiejskich; w szczególności pomiędzy obszarami metropolitalnymi i wiejskimi jako nowe podejście do planowania przestrzennego, co uważane jest

za istotny czynnik sukcesu polityki rozwoju przestrzennego. W tym kontekście tradycyjne planowanie odgrywa obecnie marginalną rolę; zamiast niego bardziej pożądane są innowacyjne rozwiązania regionalne.

W Włoszech, regionalne plany terytorialne obejmują polityki rozwoju obszarów miejsko-wiejskich, wielofunkcyjności rolnictwa na obszarach wiejskich na szczeblu regionalnym. Na szczeblu prowincji, plany terytorialne określają specyficzne kompetencje na obszarach rolniczych (strategiczna produkcja rolna).

W Polsce, Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 określa obowiązek wyznaczenia obszarów funkcjonalnych a wojewódzkie plany zagospodarowania przestrzennego uszczegóławiają poszczególne obszary funkcjonalne.

W Holandii, szczeble krajowy planowania zasadniczo nie występuje, a jego rola sprowadza się do dbałości o bezpieczeństwo żywności i produkcji.

Szczebel prowincji tworzy ramy bardziej szczegółowego planowania na poziomie gminnym. Czasem władze gminne podejmują współpracę z regionem i wówczas decydują się przekazać niektóre zadania planistyczne na szczebel regionalny.

W Bułgarii, gubernatorzy i władze lokalne są głównymi podmiotami i partnerami wdrażającymi współpracę i partnerstwo miejsko-wiejskie. Rola planowania jest bardzo ważna; partnerstwa mogą być powoływane na początku procesu tworzenia planów i opracowywania dokumentów strategicznych na szczeblu okręgu i gminy. Interesariusze mogą być w większym stopniu zaangażowani w te procesy. Partnerstwa pojawiają się głównie, gdy problemy daje się lepiej rozwiązać poprzez współpracę.

Region Hamburga // Niemcy

W tym kontekście tradycyjne planowanie odgrywa obecnie marginalną rolę; zamiast niego bardziej pożądane są innowacyjne rozwiązania regionalne. Sytuację daje się porównać ze szczeblem gminnym. Jeżeli występują innowacyjni, postępowi interesariusze na tym szczeblu otwarci na współpracę transgraniczną i międzysektorową, mogą oni odnieść znaczne korzyści, a ich zaangażowanie nie będzie jedynie stratą czasu. Tradycyjne instrumenty i dokumenty planowania przestrzennego nie odnoszą się do współpracy miejsko-wiejskiej, ze względu na zbyt przywiązanie do granic administracyjnych i polityk sektorowych.

Generalnie landy i Metropolitalny Region Hamburga są siłą napędową miejsko-wiejskiej współpracy w północnych Niemczech, ponieważ mają szerszy ogląd sytuacji i, być może, perspektywę ponadnarodową. Szczebel gminny wykazuje zainteresowanie współpracą, gdy lepiej daje się rozwiązać lokalne potrzeby, a współpraca przynosi dodatkowe korzyści.

Proces MORO na szczeblu krajowym wspiera partnerstwa miejsko-wiejskie

Nowe podejście do planowania przestrzennego uważane jest za istotny czynnik powodzenia polityki rozwoju przestrzennego. Nowe podejście do planowania przestrzennego wiąże różne szczeble

i angażuje do współpracy gminy, miasta, obszary miejsko-wiejskie oraz obszary peryferyjne. Podejście takie sprzyja również współpracy w dziedzinie polityki, administracji, nauki, biznesu i społeczeństwa obywatelskiego.

Niemcy przyjęły tę koncepcję i opracowały nową strategię szeroko zakrojonej odpowiedzialności dzielonej przez obszar metropolitalny i wiejski. W konsekwencji opracowano program koncentrujący się na takich zagadnieniach, jak infrastruktura, ponadregionalna współpraca i gospodarka gruntami. Wszystkie regiony powinny być w stanie poprawić wzrost gospodarczy i innowację poprzez współpracę i partnerstwo.

Niemieckie wizje i strategie rozwoju przestrzennego od 2006 r. obejmują tego rodzaju cele. Tworzone są nowe innowacyjne instrumenty polityki planowania przestrzennego skupiającej się na rozwoju i równoważeniu poprzez stosowanie strategicznej „wspólnej odpowiedzialności” miast, regionów metropolitalnych i wiejskich obszarów wzrostu oraz regionów peryferyjnych i słabych strukturalnie.

W tego typu regionach, które różnią się pod względem struktury i sytuacji gospodarczej, oczekuje się, że wszystkie subregiony uczestniczyć będą we współpracy jako partnerzy, działając w szczególności na rzecz wzrostu i innowacji. Jest to zgodne z potrzebą umocowania poszczególnych obszarów,

silnych i słabych, w celu identyfikowania i łączenia potencjałów oraz tworzenia sieci przynoszących wspólne korzyści.

Oznacza to, że wszystkie regiony powinny wykorzystywać i łączyć swoje potencjały i umiejętności. Szeroka odpowiedzialność oznacza również, że silne regiony pomagają słabszym, działają jak siła napędowa i budują klimat przyjaznej odpowiedzialności, w ramach której dialog, wzajemne uczenie się i podtrzymywanie partnerstwa na równych zasadach zachęca do współpracy.

Federalny Instytut Badań w Dziedzinie Budownictwa, Urbanizacji i Rozwoju Przestrzennego w Federalnym Biurze Budownictwa i Planowania Regionalnego nadzoruje program działań. Instytut jest odpowiedzialny za identyfikowanie obiecujących nowych podejść do praktycznego wdrażania, które daje się przekształcić w projekty pilotażowe. Instytut nadzoruje również te projekty i pozyskuje informacje, które mogą być wykorzystane w innych obszarach, organizuje wdrażanie w praktyce oraz opracowuje zalecenia zmian w przepisach krajowych.

Od początku 2008 r. do połowy 2010 r. Federalne Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Rozwoju Miast (BMVBS) oraz Federalne Biuro Budownictwa i Planowania Regionalnego (BBR) wspierało

realizację siedmiu regionalnych projektów pilotażowych w ramach partnerstw ponadregionalnych. Wszystkie projekty pilotażowe powinny charakteryzować się innowacyjnym podejściem w ramach ponadregionalnego partnerstwa. Powinny one:

- tworzyć strategiczne koncepcje rozwoju i wspólnego zarządzania, np. strategie przekrojowe, tożsamość regionalna i polityki spójności,
- wdrażać teorię w praktyce i tworzyć konkretne projekty, np. budowanie klastrów i ponadregionalny rozwój biznesu.

Siedem pilotażowych ponadregionalnych partnerstw opracowało ponad czterdzieści projektów. Projekty te mają na celu budowanie potencjału regionów w sferze wzrostu gospodarczego i innowacji, angażowania miast, okręgów, gospodarki, nauki i społeczeństwa obywatelskiego. Wyniki tych prac pokazują, że tego rodzaju współpraca wspiera rozwój we wszystkich regionach lub obszarach.

Prace realizowane w ramach MORO są finansowane ze środków bezpośrednich, dostępnych w regionach pilotażowych, które rekompensują dodatkowe koszty prowadzenia badań. Ponadto, projekt realizowany był przez zewnętrzną strukturę zarządzania projektem, powołaną przez Rząd Federalny. (Partnerstwa miejsko-wiejskie, Federalne Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Rozwoju Miast, 2012)

Toskania i Lombardia // Włochy

Szczebel regionu

Regionalny Plan Terytorialny:

- Polityki zrównoważenia miast –rozwój wiejski
- Polityki na rzecz poprawy i wsparcie rolniczego łańcucha żywności
- Polityki na rzecz lokalnej produkcji żywności
- Polityki wielofunkcyjności obszarów wiejskich
- Polityki na rzecz ograniczenia zagospodarowywania gruntów
- Polityki na rzecz budowania systemu wiedzy, oraz
- System informacji geograficznej SIT i informacji georeferencyjnej

Regionalny Plan Krajobrazowy: Polityki i wytyczne w sferze poprawy krajobrazu wiejskiego

Szczebel prowincji

Terytorialny Plan Prowincji: określone kompetencje w obszarze rolnictwa (strategiczna rola dla produkcji rolnej)

Szczebel gminy

- Plan gminny – plan strategiczny
- Plan gminny – „plan zasad” (plan operacyjny)

Małopolska i Pomorze Zachodnie // Polska

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 określa obowiązek wyznaczania obszarów funkcjonalnych na szczeblu krajowym

i regionalnym w Polsce, a plan zagospodarowania przestrzennego województwa określa specyficzne obszary –strefy funkcjonalne.

Region Twente // Holandia

Szczebel krajowy planowania zasadniczo nie występuje, a jego rola sprowadza się do dbałości o bezpieczeństwo żywności i produkcji. Szczebel prowincji tworzy ramy bardziej szczegółowego planowania na poziomie gminnym. Czasem władze gminne podejmują współpracę z regionem i wówczas decydują się przekazać niektóre zadania planistyczne na szczebel regionalny. Jeżeli tak się dzieje, ma to charakter dobrowolny.

Każdy szczebel planistyczny wspiera partnerstwa

miejsko-wiejskie; zależy to od skali działalności partnerów. Większość partnerstw miejsko-wiejskich tworzona jest na szczeblu lokalnym lub regionalnym, dlatego też muszą być wspierane przez gminy. Ze względu na tendencję ustępowania przez gminy na rzecz społeczności/obywateli/firm, należy tworzyć nowe sposoby funkcjonowania partnerstw miejsko-wiejskich. Dlatego też wsparcie finansowe w postaci dotacji pochodzących od władz prowincji jest bardzo pomocne w okresie przejściowym.

Region Pleven / Bułgaria

Gubernatorzy regionów i władze lokalne są podstawowymi podmiotami i partnerami dla rządu centralnego przy tworzeniu i wdrażaniu polityki regionalnej. Dlatego też są oni również głównymi aktorami wdrażającymi współpracę i partnerstwo miejsko-wiejskie. Rola planowania jest bardzo ważna, stąd partnerstwa należałoby tworzyć już na początku opracowywania dokumentów strategicznych na szczeblu okręgu i gminy.

W procesie opracowywania Regionalnej Strategii Rozwoju oraz planów gminnych, które tworzą warunki niezbędne do budowania partnerstw, należy

organizować spotkania, w celu omówienia projektów dokumentów, a także zapraszać zainteresowane strony, takie jak: partnerów społecznych i gospodarczych, NGO, biznes, organizacje branżowe, instytucje edukacyjne, wydziały regionalne ministerstw oraz agencje i obywatele, aby uzyskać ich opinie i zalecenia. Mechanizm ten nie działa jednak wystarczająco skutecznie i często pozostaje jedynie na papierze. Z naszych obserwacji wynika, że partnerstwo pojawia się wówczas, gdy występują lokalne problemy, które skłaniają do dialogu i wspólnych działań.

Wyjaśnienie: odpowiedzi na pytania 5 do 8 przedstawiono w tabeli. Zaciemnione pola oznaczają, że partner udzielił odpowiedzi w ankiecie lub podczas dyskusji na forum Komitetu Sterującego w Hamburgu.

Przykład: w odpowiedzi na pytanie 5 partnerzy: Hamburg, Toskania, Twente i Kraków wspomnieli, że przedsiębiorstwa są jednym z interesariuszy/instytucji zaangażowanych w partnerstwa miejsko-regionalne, więc pole wypełniono kolorem niebieskim.

Gdy partner udzielił bardziej precyzyjnej odpowiedzi lub podał pewne informacje, które wymagają wyjaśnienia, informacje takie podano w formie tekstowej w tabeli.

Pytanie: W przypadku Państwa regionu, którzy interesariusze/instytucje są zaangażowane w dziedzinie partnerstwa miejsko-wiejskiego? W jaki sposób współpraca jest organizowana? (Kto inicjuje, podejmuje decyzje? Jakie są źródła inspiracji i pomysłów? Jak wygląda relacja pomiędzy współpracą formalną a nieformalną? Jaka rolę odgrywają modele współpracy?) Na ile zaangażowani są interesariusze/instytucje w regionie? (1 niskie zaangażowanie, 2 średnie, 3 wysokie)

2.5 Interesariusze/Instytucje w partnerstwach miejsko-wiejskich

	Region Hamburga	Toskania	Lombardia	Małopolska	Pomorze Zachodnie	Region Twente	Region Plevén
Przedsiębiorstwa	Inicjatywy klastrowe (1)	Fondo Ambiente Italiano (1) – promowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego	Komitet EXPO 2015 (1)	Przedsiębiorcy, przedstawiciele biznesu		Zaangażowanie wynika z powodów finansowych Duży przemysł (spożywczy, mleczny) O znacznych możliwościach, ale zaangażowanie niewielkie (1)	
Administracje regionalne	Metropolitalny Region Hamburga / Land Schleswig-Holstein i Dolna Saksonia (3)	Region (3), prowincje (2), gminy (2)	Region, (3) prowincja (2), gminy (2), gminy uczestniczą w projekcie pilotażowym (Corsico, Lainate (3) Parki regionalne szczególnie PASM) (1/2)	Powiaty	Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego (3) Stowarzyszenie Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego (2) Powiaty (2), Gmina Świnoujście	Prowincja o znacznym potencjale, ale nastąpiło wycofanie się (1 niskie zaangażowanie) Region Twente: 3 wysokie zaangażowanie 2 zarządy gospodarki wodnej, wysokie zaangażowanie	Gubernator (3)
Stowarzyszenia rolników		Rolnicy i stowarzyszenia rolników (2)	Krajowe stowarzyszenia rolników (1) Lokalne stowarzyszenia rolników i konsorcjum (DESR, DAM)		LGD (3)	Grupa interesów rolniczych (znaczący potencjał, niskie lub średnie zaangażowanie)	

(X) czynnik nieokreślony

	Region Hamburga	Toskania	Lombardia	Małopolska	Pomorze Zachodnie	Region Twente	Region Plevén
Organy publiczne/ Agencje	Izba Handlowa, Izba Rzemieślnicza Hamburg Transport (HVV) Akademia na rzecz rozwoju wsi (3)			X	Związek Miast i Gmin Dorze- cza Parsęty (2)		
Uniwersytety/ Instytucje badawcze	Uniwersytet HafenCity (3)			Instytut Roz- woju Miast	Uniwersytet Szczeciński (2) Zachodnio- pomorski Uniwersytet Technologicz- ny (1)	Uniwersytety zaangażowane w projekt pilotażowy poprzez Portal Zielonej Wiedzy Re- gionu Twente (średnie zaangażowanie)	Uniwersytet Sofia
Współpraca zagraniczna	X			Działalność w dziedzinie edukacji, kultury, opieki społecznej, ochrony środowiska	W ramach Euroregionu Pomerania i innych wspólnych inicjatyw, np. projekt TRMSz, MORO, współpraca polskich i niemieckich gmin (3)		Program regio- nalny rozwoju przestrzenne- go, opracowa- ny w ramach współpracy transgranicz- nej Rumunia- -Bułgaria, MIS ETC CODE 171 (3)
NGO		Grupy Slow food (2)/ Federacja Przyjaciół Roweru (1)	Grupy Slow food (1) Fede- racja Przyjaciół Roweru (1) Fondo Ambiente Italiano – promowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego (1)	Działalność w dziedzinie edu- kacji, kultury, opieki społecz- nej, ochrony środowiska	Lokalne grupy rybackie (3) Lokalne Gru- py Działania (3)	3 Grupy Leader (niskie zaangażowanie na skalę regio- nalną, wysokie zaangażowa- nie na skalę subregionalną.	X
Lokalne Grupy Działania			Sieć Dystry- bucji Lokalnej Żywności (Gruppi di acquisto soli- dale – GAS) (3) Stowarzyszenia Parco delle risaie (3)	Grupy Leader			
Gminy				Gminy	Gminy i sto- warzyszenia gmin (3)	Gminy (3)*	Regionalne Centrum In- formacji (2)

* Region Twente: Holenderskie partnerstwa miejsko-wiejskie są w trakcie procesu zmian. Prowincje podjęły decyzje o wycofaniu się i obecnie decydować będą gminy. Rząd również wycofuje się: "mniej rządu i więcej społeczeństwa", więc jest nadzieja, że obywatele, organizacje spo-
łeczne i firmy przejmą odpowiedzialność, poprzez np. spółdzielnie. Jest to zbliżone do poszukiwania nowej równowagi w społeczeństwie.

Pytanie: Czy daje się wyróżnić specyficzne pola działania większości partnerstw miejsko-wiejskich w twoim regionie? Jakie tematy, wyzwania lub szanse mogą stać się przedmiotem współpracy miejsko-wiejskiej w przyszłości?

(Możliwe przykłady: infrastruktura, gospodarki, zasoby naturalne, kultura itp.)

2.6a

Obecne pola działania partnerstw miejsko-wiejskich w regionach partnerskich

	Region Hamburga	Toskania	Lombardia	Małopolska	Pomorze Zachodnie	Region Twente	Region Pleven
Trendy demograficzne / Organizowanie społeczeństwa obywatelskiego	Zmiany demograficzne (projekt MRH); usługi służby zdrowia		Regionalny Program Rozwoju Rolnictwa – Działanie Oś 3: „Jakość życia na obszarach wiejskich i dywersyfikacja gospodarki wiejskiej „	X	X	Zmiany demograficzne na obszarze wsi; zmiany w organizacji społeczeństwa obywatelskiego	X
Planowanie przestrzenne i rozwój terytorialny	Koncepcja Rozwoju Regionalnego 2000	X	Regionalny Plan Terytorialny + Regionalny Plan Krajobrazowy + Plan Prowincji (Ograniczenie eksurbanizacji, poprawa sytuacji na terenach podmiejskich i zarządzanie nimi, rekompensaty ekologiczne)	Ograniczenie eksurbanizacji	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego Modelowy plan zagospodarowania dla wsi pod wpływem eksurbanizacji	Regionalny Program Rozwoju Gospodarczego i regionalna wizja oraz program rozwoju wsi i powiązania pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi	Planowanie i działania zintegrowane na rzecz zrównoważonego rozwoju muszą odnosić się nie tylko do samego miasta, ale również sąsiednich obszarów wiejskich
Zasoby naturalne	Z regionu – dla regionu Krajobraz kulturowy projekt regionu metropolitalnego		Projekty regionalnej i lokalnej sieci ekologicznej; Lokalny wiejski park przyrodniczy (PLIS); Regionalny plan krajobrazowy Regionalny Program Rozwoju Rolnictwa – Oś 2		Współpraca wynikająca z przepisów prawa, narzucającego ochronę wartościowych obszarów Natura 2000	Spółdzielnie działające w sferze regionalnej żywności, regionalna wizja i program	X
Energetyka	Współpraca w celu rozszerzenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii na obszarach wiejskich (energia słoneczna, wiatrowa i biogaz)		Polityki wspierające obiekty biomasowe bazujące na górskich zasobach leśnych (3)			Spółdzielnie na rzecz zrównoważonego wykorzystania energii; agenda regionalna i program energetyki	
Zdrowie	Współpraca z centrami i obszarami miejskimi aby zabezpieczyć opiekę ambulatoryjną na obszarach wiejskich; dalszy rozwój sektora zdrowia w mieście oraz na wsi	Publiczna służba zdrowia i dobra jakość życia niezbędna mieszkańcom wsi i miasta	X				

(X) czynnik nieokreślony

	Region Hamburga	Toskania	Lombardia	Małopolska	Pomorze Zachodnie	Region Twente	Region Plevén
Wspólna infrastruktura	Transport i dostępność HVV, projekt w ramach MORO	Jakość codziennego życia mierzona jest również dobrym systemem transportu, który jest zrównoważony i dostępny	Projekty WATERWAY / EXPO 2015 wymagające specyficznych działań, które integrują partnerstwa miejsko-wiejskie	Rozwój infrastruktury transportu i komunikacji	Drogi, trasy rowerowe, wodne i systemy ściekowe Plan gospodarki wodnej dla Województwa Zachodniopomorskiego 2012-2017, Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014	Region Twente posiada zadania z zakresu infrastruktury, ale dyskutuje się o przekazaniu tych zadań prowincji	Budowanie podstawowej infrastruktury drogowej łączącej małe – duże osiedla jako szansa na poprawę polityki sektorowej i planowania
Turystyka	Turystyka dzienna w centrach i obszarach wiejskich, i działania ograniczające uzależnienie od sezonowości sektora turystyki przez tworzenie nowej oferty, np. turystyka zdrowotna		Regionalny Program Rozwoju Rolnictwa Oś 2 i Oś 3 (finansowe wsparcie na rzecz funkcji turystycznej/wypoczynkowej gosp. rolnych: agroturystyka, gospodarstwa edukacyjne, bed & breakfast, restauracje)		Turystyka (piesza, rowerowa, kajakowa), trasy i szlaki Agroturystyka	Region Twente posiada Agencję Turystyki, która koordynuje działania; w tym również regionalna strategia na rzecz regionalnej żywności jako specjalna marka;	Dziedzictwo kulturowe, przyrodnicze i historyczne może przynieść szereg korzyści wszystkim interesariuszom

Pytanie: Określ znaczenie przyszłych tematów w swoim regionie zależnie od ich priorytetu? (3 najważniejszy, 2 ważny, 1 mniej ważny)

2.6b Możliwe przyszłe pola działania partnerstw miejsko-wiejskich w regionach partnerskich

	Region Hamburga	Toskania	Lombardia	Małopolska	Pomorze Zachodnie	Region Twente	Region Plevén
Lokalne usługi publiczne	Edukacja / rynek pracy / rynek / B+R / sprawy społeczne / kultura (3)	Edukacja / rynek pracy / rynek / B+R / sprawy społeczne / kultura (3)	Edukacja / rynek pracy / rynek / B+R / sprawy społeczne / kultura (3) Projekty 'Cascine' (lokalne)	Edukacja / rynek pracy / rynek / B+R / sprawy społeczne / kultura	Edukacja / rynek pracy / rynek / B+R / sprawy społeczne / kultura (3)	Edukacja / rynek pracy / rynek / B+R / sprawy społeczne / kultura (1)	Ustawa o ochronie środowiska przewiduje, że gubernatorzy będą koordynować wdrażanie polityki ochrony środowiska (1)
Plany gospodarki przestrzennej			Regionalny plan przeglądu (3) koncentracja na poprawie na obszarach wiejsko-miejskich Regionalne polityki (prawo, 3) na rzecz ograniczenia zagospodarowania gruntów	X	Wspólna wizja na rzecz obszaru funkcjonalnego przed indywidualnymi korzyściami (2)		

	Region Hamburga	Toskania	Lombardia	Małopolska	Pomorze Zachodnie	Region Twente	Region Pleven
Rolnictwo	Zmiana struktury rolnictwa (1)	Lokalny łańcuch produkcji żywności (1)	Lokalny łańcuch produkcji żywności	Lokalny łańcuch produkcji żywności	Lokalny łańcuch produkcji żywności (2)	Lokalny i regionalny łańcuch produkcji żywności (2)	Lokalny łańcuch produkcji żywności (2)
Zasoby naturalne	Energia odnawialna (2)		Contratti di fiume (2): partnerstwa/ umowy na rzecz rozwoju (wielofunkcyjne + ekologiczne wartości) w dorzeczu rzeki	X	Energia odnawialna (2)	Bio-gospodarka; płodów zmian zbożowych; poprzez spółdzielnie (1)	Energetyka odnawialna (3)
Transport publiczny	(2)	Poprawa powiązań i dostępności transportu (2)	Regionalny projekt sieci ścieżek rowerowych (poprawa powiązań/ dostępności wieś – miasto)	X	Połączenie osiedli podmiejskich z miastem (3)	Idea transportu żywności, może również w połączeniu z transportem publicznym pasażerów na małą skalę (2)	X
Turystyka	Wypoczynek (2)	Wypoczynek (2)	Wypoczynek / Zakwaterowanie / restauracje oferujące lokalną żywność (2)		Wypoczynek i marka regionalna (3)	Wypoczynek (2)	Tworzą konkretne pomysły i wspólne projekty, które mają na celu zbieranie, zachowanie, przywrócenie i rozwijanie dziedzictwa kulturowego (2)

Pytanie: Czy występują polityki sektorowe mające wpływ na partnerstwa miejsko-wiejskie (np. polityki rozwoju gospodarczego, rolnictwa, usług socjalnych, sektora zdrowia, kultury, nauki, edukacji, transportu)?

2.7 Strategie/Polityki w regionie, które wspierają partnerstwa miejsko-regionalne

	Region Hamburga	Toskania	Lombardia	Małopolska	Pomorze Zachodnie	Region Twente	Region Pleven
Poprawa stanu środowiska			Poprawa środowiska i terenów wiejskich Poprawa krajobrazu Wartości różnych krajobrazów wiejskich		X	Większa koncentracja na zrównoważonym rozwoju prowadzi do bardziej zintegrowanych podejść	Ustawa o ochronie środowiska przewiduje, że gubernatorzy będą koordynowali wdrażanie polityki ochrony środowiska
Rolnictwo			Poprawa konkurencyjności sektora rolnictwa i leśnictwa Jakość życia na obszarach wiejskich i dywersyfikacja gospodarki wiejskiej		X	Zróżnicowanie sektora rolnictwa: z jednej strony produkcja na światowe rynki; poza tym małej skali produkcja na rynek regionalny (miasta)	X

	Region Hamburga	Toskania	Lombardia	Małopolska	Pomorze Zachodnie	Region Twente	Region Plevn
Energetyka					X	Więcej swobody dla wytwarzania energii na małą skalę	Chłodzenie z energii odnawialnej
Strategia lub plan rozwoju regionu	Dalszy rozwój gospodarczy i możliwe obszary rozwoju biznesu, powinien przekonać powiaty i gminy do bardziej intensywnej współpracy	Integracja i zakwalifikowanie Toskanii jako „miasta policentrycznego/ Rozwijanie i konsolidacja „przemysłu” w Toskanii/ Zachowanie wartości zasobów terytorialnych Toskanii.	Promowanie innowacji, rozwój wiedzy i jej upowszechnianie Baza danych geograficznych (wspólna dla wszystkich danych terytorialnych i informacji o regionie Lombardii)	Program Rozwoju Południowej Polski	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego 2020? Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego	Regionalna wizja i program współpracy pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi	Promocja inwestycji, polityki społecznej i zatrudnienia, kultury i edukacji
Ramy strategiczne	Ramy strategiczne MRH: powiązania wiejsko-miejskie należy zintensyfikować i nadać priorytet projektom na tym szczeblu			X	Spójność terytorialna i zrównoważony rozwój		
	Regionalna wizja i program	Dywersyfikacja gospodarki wiejskiej (rolnictwo, turystyka), Podniesienie jakości życia, transport					

W przypadku Regionu Twente / Holandia wspomniano, że nie tworzy się już polityk sektorowych; większość polityk to polityki zintegrowane.

Pytanie: Jakie czynniki sprzyjają, a jakie hamują tworzenie partnerstw miejsko-wiejskich w regionie? Należy wskazać odpowiednie czynniki, co najmniej trzy sprzyjające i trzy hamujące. (Kluczowe słowa: miękkie/twarde zachęty, plany strategiczne, szczeble planowania, przepisy, struktury finansowania, świadomość) Proszę podać hierarchię czynników sprzyjających tworzeniu partnerstw w regionie w zależności od stopnia ważności? (3 bardzo ważne, 2 ważne, 1 mniej ważne).

2.8a Czynniki sprzyjające tworzeniu partnerstw miejsko-regionalnych w regionach partnerskich

	Region Hamburga	Toskania	Lombardia	Małopolska	Pomorze Zachodnie	Region Twente	Region Plevén
Finansowanie	Moro i PPN finansowane są ze środków krajowych i federalnych, również izby handlowe są zaangażowane finansowo; Działalność regionu metropolitalnego opłacana ze środków federalnych (3)		Przegląd Regionalnego Programu Rozwoju Rolnictwa (3) i finansowanie UE Fundacja CARIPLO Bank (prywatne) wsparcie na rzecz realizacji projektów związanych z partnerstwami wiejsko-miejskimi (2)	Finansowanie UE	Finansowanie UE (3)	Finansowanie UE Nowe sposoby finansowania, np. mikro pożyczki (2)	Finansowanie UE (3)
Polityki regionalne	Wsparcie na rzecz działalności metropolitalnej. Plany przestrzenne HH, MV, SH, NS (3)	Instytucjonalni interesariusze wdrażają liczne polityki na rzecz poprawy sytuacji na obszarach wiejskich (3)	Przegląd Planu Regionalnego (3) Polityki na rzecz poprawy regionalnego system SIT (wspólny system informacji na platformie GIS)	Prawo polskie zapewnia podstawy prawne współpracy międzygminnej	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego (3) Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego 2020 (2)	Więcej bliższej współpracy pomiędzy gminami (3)	Określa wzajemnie powiązane problemy i cele rozwiązywania problemów
Administracja (różne szczeble)	(3)		Regionalny polityki promują projekty o dużej skali (włączając umowy pomiędzy prowincją a gminami) (1)	Rozproszenie administracji wiejskiej i gminnej i procesy eksurbanizacji	Urząd Marszałkowski (2) Gminy (3)	Ze względu na oszczędności, gminy zachęcane są do świadczenia usług wspólnych (3)	Regionalna administracja wspiera partnerstwa – działa jak siła napędowa

	Region Hamburga	Toskania	Lombardia	Małopolska	Pomorze Zachodnie	Region Twente	Region Plevén
Spółeczeństwo obywatelskie / obywatele	Globalne myślenie (1)	Liczne stowarzyszenia promujące poprawę sytuacji na obszarach wiejskich i różnicowanie wykorzystanie tych terenów (3)	Szeroki konsensus wspiera dystrybucję i konsumpcję lokalnej żywności (3) Konsensus społeczeństwa obywatelskiego (stowarzyszenie i sieć) wspiera poprawę i ochronę krajo- brazu wiejskiego (2)	Jednostki z pasją	NGO (2) Lokalne Grupy Rybackie (3) Lokalne Grupy Działania (3) Edukacja / Dostęp do informacji (2)	Jednostki z pasją (3)	
Wspólny interes	Projekty pilotażowe metropolitalnego regionu Hamburga (3)	Wspólne projekty angażujące więcej gmin dają możliwość osiągnięcia lepszych rezultatów (2)	EXPO2015 (koncentracja na żywności i środowisku) jest okazją do uruchomienia umów i zaproponowanie wspólnych polityk / działań angażujące różne szczeble administracji i różne podmioty (3)		Podstawowy i ważnych czynnik w przypadku wszystkich rodzajów możliwej współpracy (3)		Poprawa partnerstwa miejsko-wiejskiego i realizacja współpracy oraz spójności, w szczególności pomiędzy administracją gminną i regionalną w kwestiach wspólnego interesu (1)

Pytanie: Podaj hierarchię barier w zależności w skali ważności? (3 bardzo ważne, 2 ważne, 1 mniej ważne)

2.8b Bariery w tworzeniu partnerstw miejsko-regionalnych w regionach partnerskich

	Region Hamburga	Toskania	Lombardia	Małopolska	Pomorze Zachodnie	Region Twente	Region Plevén
Brak współpracy i kultury partnerstwa	Silne władze lokalne; Brak wspólnego podejścia i zrozumienia korzyści płynących ze współpracy (3)	X	Brak praktyki w sferze partnerstw miejsko-miejskich (kilka przykładów lokalnych/ wyjątkowy charakter współpracy, którą trudno powielać) (2)	Brak tradycji i przykładów dobrych praktyk współpracy; generalnie niski poziom zaufania w różnych sferach życia publicznego	Zaszczości poprzedniego systemu politycznego (2)	Funkcjonuje kultura samowystarczalności w gminach i potrzeba czasu, aby dzielić się odpowiedzialnością (3)	Brak zdolności do wybierania i zachęcania partnerów / Proces jednostronny pomiędzy obszarem miejskim i wiejskim. W procesie opracowywania wspólnych projektów nie obserwuje się wspólnych interesów, ale często interesy „większego i silniejszego” partnera zaczynają dominować (2)

	Region Hamburga	Toskania	Lombardia	Małopolska	Pomorze Zachodnie	Region Twente	Region Pleven
Biurokratyczne myślenie w administracji	Władze często ograniczają strategiczne myślenie do własnego terenu (2)	Ogranicza realizację projektów, wymuszając nie- możliwe rozwiązania (3)	Złożone biurokratyczne procedury stanowią bariery we wdrażaniu partnerstwa i realizacji złożonych projektów (3)	Gminy wolą konkurować raczej niż współpracować	Przeważają zyski finansowe nad korzyściami (3)		Zbyt złożone struktury oparte na biurokratycznych zasadach działania władz lokalnych. Zbyt wiele zasad, procedur i wymagań, które ograniczają kreatywność, trwałość i budowanie "równego traktowania" w ramach partnerstwa. (2)
Słabości systemu prawnego	System prawa umożliwia współpracę miejsko-wiejską (1)		Brak wyraźnej polityki miejskiej/metropolitalnej oraz prawa na szczeblu krajowym/regionalnym Ramy instytucjonalne stanowią sztywne struktury kompetencji i instrumentów w sferze rolnictwa/planowania przestrzennego/przyrody i zasobów naturalnych	Polityczne ograniczenia (podział kompetencji i władzy) Brak wyraźnej polityki miejskiej/metropolitalnej na szczeblu krajowym	Nieefektywne wprowadzanie prawidłowych i racjonalnych form gospodarki przestrzennej przez szczebel wyższy niż gminny Brak elastyczności, zbyt biurokratyczne podejście (2)		Narzucone zasady i procedury komplikują proces powoływania i działalności partnerstw publiczno-prywatnych, zamówienia publiczne, przetargi i zarządzanie gminnymi i państwowymi nieruchomościami. (3)
Wrażliwość / narażenie obszarów wiejskich	Narażenie niektórych obszarów wiejskich ze względu na negatywne zmiany demograficzne i gospodarcze, co zwiększa wolę współpracy z rozwijającymi się obszarami miejskimi (1)	Słaba gospodarka, rozdrobnienie i izolacja, słaba jakość krajobrazu (2)	Narażenie obszarów wiejskich jest zmienne i zależy od lokalnej sytuacji (złożoność regionalnego kontekstu) (1/2)		Podatność na suburbanizację (3)	Zmiany demograficzne, starzenie się społeczeństwa na obszarach wiejskich i niewielu ludzi młodych (3)	Brak potencjału administracyjnego i doświadczenia ułatwiającego tworzenie partnerstwa miejsko-wiejskiego. Ujemna migracja z obszarów wiejskich do miast, co prowadzi do pogorszenia sytuacji gospodarczej w strefach peryferyjnych Regionu Pleven. (3)
Złożoność	Zakres odpowiedzialności pod względem terytorium, poziomu i tematu (polityka sektorowa) jest w znacznym stopniu złożony (3)	Złożoność kompetencji / narzędzia określają zarządzanie w sferze wewnętrznej sektorowej (3)	Złożoność kompetencji / narzędzia określają zarządzanie w sferze wewnętrznej sektorowej (3)			Skomplikowane procesy na światowych rynkach (2)	

	Region Hamburga	Toskania	Lombardia	Małopolska	Pomorze Zachodnie	Region Twente	Region Pleven
Brak zachęt finansowych do współpracy	Brak zachęt do rozwijania współpracy miejsko-wiejskiej (1)	Współpraca i lokalne partnerstwa nie są prawidłowo wspierane (2)	(2)	Brak zachęt i promocji współpracy międzygminnej oraz pomiędzy różnymi szczeblami rządu			Zarówno obszary miejskie i wiejskie finansowane są z tego samego programu operacyjnego

Bibliografia

Larsson, Gerhard. (2006). *Spatial Planning Systems in Western Europe - An Overview*. Amsterdam

ESPON. (2006, May 31). *ESPON Project 2.3.2: Governance of Territorial i Urban Policies from EU to Local Level, Annex Report F - Spatial Planning Styles: A new Physiognomy for Europe*, pp. 11-12, Luxembourg

Appendix

1. European Spatial Development Perspective (1999) Towards Balanced and Sustainable Development of the Territory of the European Union, 1999: 22-24
2. Territorial Agenda of the European Union, Towards a More Competitive and Sustainable Europe of Diverse Regions, 2007: 4
3. The European Council of Spatial Planners (2013) The Charter of European Planning, The Vision for Cities and Regions - Territories of Europe in the 21st Century, Barcelona: <http://www.izbaurbanistow.pl/plik,808,europejska-karta-planowania-2013-wersja-oryginalna-w-jezyku-angielskim.pdf>
4. Inforegio, Fifth Report on Economic, Social and Territorial Cohesion: http://ec.europa.eu/regionalny_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion5/index_en.cfm
5. European Commission, Agriculture and Rural Development (2013) The Common Agricultural Policy after 2013: <http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/>
6. European Commission (2013) Integrated Territorial Investment, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/iti_en.pdf
7. Urban-Rural Relations in Europe, ESPON 1.1.2 Final Report, http://www.espon.eu/export/sites/default/Documents/Projects/ESPON2006Projects/ThematicProjects/UrbanRural/fr-1.1.2_revised-full_31-03-05.pdf
8. The Committee of the Regions and The European Economic and Social Committee (2008) Green Paper On Territorial Cohesion - Turning Territorial Diversity Into Strength {SEC (2008) 2550}
9. More about CITY REGIONACH project: <http://www.city-regionach.eu>
10. ESPON (2011) EDORA - European Development Opportunities in Rural Areas, http://www.espon.eu/main/Menu_Projects/Menu_AppliedResearch/edora.html

11. METREX (2011) Urban-Rural Relationships in Metropolitan Areas of Influence, http://www.eurometrex.org/Docs/Expert_Groups/URMA/Miejsko-wiejskiej-relationships-in-metropolitan-obszary-of-influence.pdf
12. More about EUROCITIES Network: <http://www.eurocities.eu>
13. MAIA (2013) Metropolitan Areas in Action Concluding report, <http://www.eurocities.eu/eurocities/publications/Metropolitan-obszary-in-action-Concluding-report-WSPO-9DZJFR>
14. European Commission, urban-rural linkages (10.03.2014) http://ec.europa.eu/regionalny_policy/conferences/rurban/2014/index_en.cfm
15. Artmann, J.; Huttenloher, Ch., Kawka, R.; Scholze, J. (2012): Partnership for sustainable rural-urban development: existing evidences. http://ec.europa.eu/regionalny_policy/what/cohesion/urban_wiejski/doc/rurban_short.doc
16. OECD (2013), Rural-Urban Partnerships: An Integrated Approach to Economic Development, OECD Publishing. http://www.oecd-ilibrary.org/urban-rural-and-regional-development/rural-urban-partnerships_9789264204812-en
17. ESPON (2007) Project 2.3.2 Governance of Territorial and Urban Policies from EU to Local Level: http://www.espon.eu/export/sites/default/Documents/Projects/ESPON2006Projects/PolicyImpactProjects/Governance/fr-2.3.2_final_feb2007.pdf
18. European Commission (2006) The Leader Approach Factsheet, http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus/pdf/factsheet_en.pdf
19. Moseley, M. J. (2002): Local Partnerships for Local Development. CABI Publishing, Wallingford.
20. European Commission, Urban Rural Linkages, http://ec.europa.eu/regional_policy/what/cohesion/urban_rural/index_en.cfm (08.08.2013)
21. Regione Toscana, Pianificazione, http://www.regione.toscana.it/enti-e-associazioni/pianificazione-e-paesaggio/pianificazione/-/asset_publisher/eonjZadAbVH6/content/pit-il-plano-di-indirizzo-territoriale-della-toscana-2005-2010-?redirect=http%3A%2F%2Fwww.regione.toscana.it%2Fenti-e-associazioni%2Fpianificazione-e-paesaggio%2Fpianificazione%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_eonjZadAbVH6%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-3%26p_p_col_pos%3D2%26p_p_col_count%3D3 (In Italian)
22. Regione Toscana, Master plan „La rete dei porti toscani”, <http://www.regione.toscana.it/-/master-plan-la-rete-dei-porti-toscani-> (w języku włoskim)
23. Regione Toscana, Aeroporti, <http://www.regione.toscana.it/-/master-plan-il-sistema-aeroportoale-toscano-> (w języku włoskim)
24. Regione Toscana, <http://www.regione.toscana.it/-/il-plano-di-indirizzo-territoriale-con-valore-di-plano-paesaggistico-in-attuazione-del-codice-dei-beni-culturali-e-del-paesaggio> (w języku włoskim)
25. Regione Toscana, Pianificazione, http://www.regione.toscana.it/-/integrazione-al-pit-per-la-definizione-del-parco-agricolo-della-piana-e-la-qualificazione-dell-aeroporto-di-firenze?redirect=http%3A%2F%2Fwww.regione.toscana.it%2Fenti-e-associazioni%2Fpianificazione-e-paesaggio%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_RJ88a5qpXSYL%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3D118_INSTANCE_cYkX8kKcms47__column-1%26p_p_col_count%3D1 (w języku włoskim)

26. Regione Toscana, PRAF 2012/15, <http://www.regione.toscana.it/enti-e-associazioni/agricoltura-e-foreste/praf-2012/15> (w języku włoskim)
27. Regione Lombardia, PTR - Piano Territoriale Regionale, http://www.territorio.regione.lombardia.it/cs/Satellite?c=Page&childpagename=DG_Territorio%2FDGLayout&cid=1213296298201&p=1213296298201&pagename=DG_TERRWrapper (w języku włoskim)
28. Regione Lombardia, Programma di Sviluppo Rural 2007-2013, http://www.agricoltura.regione.lombardia.it/cs/Satellite?c=Page&childpagename=DG_Agricoltura%2FDGLayout&cid=1213277491324&p=1213277491324&pagename=DG_AGRWrapper (w języku włoskim)
29. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego (2011) http://www.malopolskie.pl/Pliki/2011/STRATEGIA_en.pdf
30. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego (2011) http://www.malopolskie.pl/Pliki/2012/strategia_EN_WWW_obrocone.pdf
31. Regionalna Strategia Innowacji Województwa Małopolskiego 2008-2013, <http://www.malopolska.pl/Przedsiębiorca/iMalopolska/Documents/Regional%20Innovation%20Strategy%20of%20the%20Malopolska.pdf>
32. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju (2012) Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2020, http://www.mrr.gov.pl/english/Regionalny_Rozwój/Rozwój_Policy/NDS_2020/Documents/NDS%202020.pdf
33. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju (2012) Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, http://www.mrr.gov.pl/english/regional_development/spatial_policy/nsdc_2030/strony/default.aspx
34. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju (2012) Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 Regiony, miasta, obszary wiejskie, http://www.mrr.gov.pl/english/regional_development/regional_policy/nsrd/strony/nsrd_2011.aspx
35. Województwo Zachodniopomorskie (2010) Strategia Rozwoju Województwa, https://bip.wzp.pl/attachments/25816_Strategia%20Rozwoju%20Wojew%C3%B3dztwa%20Zachodniopomorskiego--1.pdf (w języku polskim)
36. Województwo Zachodniopomorskie (2010) Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego, https://bip.wzp.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=27367:uchwaa-nr-xxlv53010-sejmiku-województwa-zachodniopomorskiego&catid=618:zmiana-planu-zagospodarowania-przestrzennego&Itemid=425 (w języku polskim)
37. Polska Zachodnia (2011) Strategia Rozwoju Polski Zachodniej, http://lubuskie.pl/uploads/pliki/Biuro_prasowe/Za%C5%82o%C5%BCenia%20Strategii%20Rozwoju%20Polski%20Zachodniej_2.04.2012.pdf (w języku polskim)
38. Gemeente Borne, <http://gemeente.borne.nl/?contenttype=stadsomroeper&productid=1348> (w języku holenderskim)
39. Twente Kracht, www.twentsekracht.eu (w języku holenderskim)
40. Euregio, <http://www.euregio.eu/en>
41. Provincie Overijssel, <http://www.overijssel.nl/thema's/ruimtelijke-ontwikke/omgevingsvisie-0/> (w języku holenderskim)
42. Regione Lombardia, http://www.regione.lombardia.it/cs/Satellite?c=Redazionale_P&childpagename=DG_Ambiente%2FDetail&cid=1213400881372&pagename=DG_QAWrapper (w języku włoskim)

WPROWADZENIE	1
SEKCJA 1 POLITYKI, STRATEGIE, PROJEKTY I SIECI NA SZCZEBLU UE POWIĄZANE Z TEMATYKĄ MIEJSKO-WIEJSKĄ.	2
1.1 Miejsko-wiejska współpraca w europejskich dokumentach rozwoju przestrzennego (EPRP, AT 2007/2020)	2
1.2 Relacje miejsko-wiejskie w innych dokumentach, projektach i inicjatywach	3
1.3. Dodatkowe inicjatywy i projekty koncentrujące się na partnerstwach miejsko-wiejskich	5
SEKCJA 2 POLITYKI I SYTUACJA W REGIONACH PARTNERSKICH PROJEKTU URMA I REPREZENTOWANYCH KRAJACH	7
2.1 Funkcjonujące systemy planowania w regionach partnerskich projektu URMA i reprezentowanych krajach	7
2.2 Strategie i polityki istotne z punktu widzenia rozwoju przestrzennego i planowania regionalnego w regionach partnerskich	17
2.3 Planowanie przestrzenne / narzędzia, instrumenty lub strategie wspierające partnerstwa miejsko-wiejskie lub innowacje poprzez współpracę miejsko-wiejską	23
2.4 Rola planowania na szczeblu krajowym/regionalnym w odniesieniu do partnerstw miejsko-wiejskich. Rola różnych szczebli władz publicznych (krajowych, regionalnych, gminnych, itd.) we wspieraniu partnerstw miejsko-wiejskich	29
2.5 Interesariusze/Instytucje w partnerstwach miejsko-wiejskich	33
2.6a Obecne pola działania partnerstw miejsko-wiejskich w regionach partnerskich	35
2.6b Możliwe przyszłe pola działania partnerstw miejsko-wiejskich w regionach partnerskich	36
2.7 Strategie/Polityki w regionie, które wspierają partnerstwa miejsko-regionalne	37
2.8a Czynniki sprzyjające tworzeniu partnerstw miejsko-regionalnych w regionach partnerskich	39
2.8b Bariery w tworzeniu partnerstw miejsko-regionalnych w regionach partnerskich	40
Bibliografia	42
Appendix	42

**Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej
Województwa Zachodniopomorskiego**

Plac Kilińskiego 3, 71-414 Szczecin, tel.: (+48) 91 432 49 60
fax.: (+48) 91 432 49 62, e-mail: biuro@rbgp.pl, www.rbgp.pl

